

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS 1/2021

"Laadun arviointiin tarvitaan dokumentaatiota"

Haastattelussa johtava tilintarkastusvalvonnan asiantuntija Riitta Ylipiha

Vastuullisuusraportoinnin merkitys kasvaa nopeasti

Uusi suositus selkiyttää hallinnon tarkastusta

LinkedIn tuo tilintarkastajalle näkyvyyttä

ILKKA KUJALA
"Ammattikunnan on oltava relevantti myös tulevaisuudessa"

Vastuullisuusraportointikilpailu avautuu toukokuun alussa. Lisätietoja kilpailun verkkosivuilta: tilintarkastajat.fi/toimintamme/vastuullisuusraportointikilpailu/

Vastuullisuus liiketoiminnan ytimeen

Vastuullisuusraportointikilpailu edistää yritysten vastuullista liiketoimintaa. Se kehittää vastuullisuusraportoinnin käytänteitä ja antaa tunnustusta parhaille toimijoille. Vuodesta 1996 järjestetty kilpailu on kaikille avoin ja maksuton.

Vuoden 2021 kilpailun erityisteemoja ovat

- biodiversiteetti
- ilmastonmuutokseen liittyvät liiketoimintariskit ja -mahdollisuudet
- ihmisoikeudet ja haavoittuvassa asemassa olevat työntekijät.

Kilpailu avautuu toukokuun alussa!

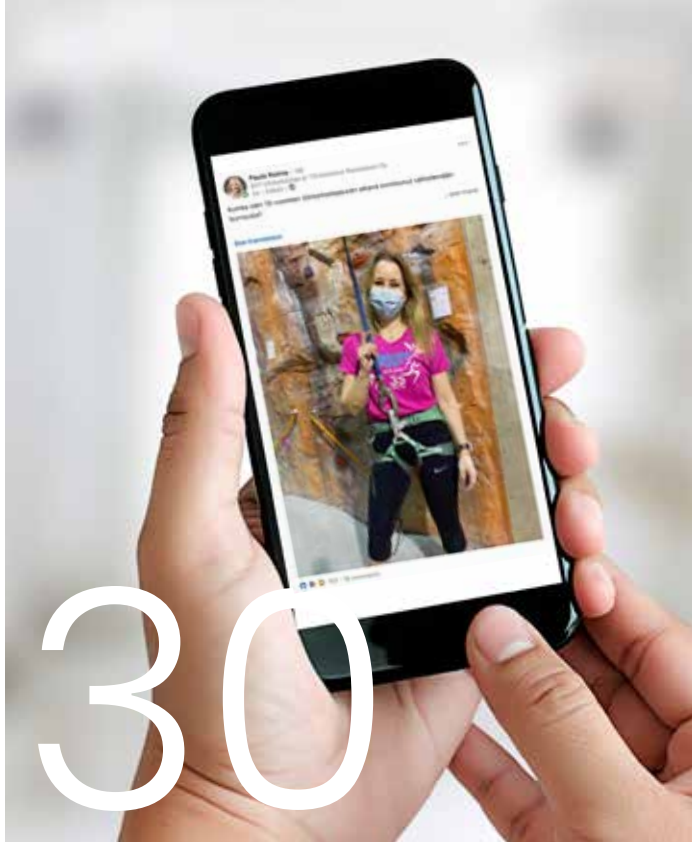
Vastuullisuusraportointikilpailun järjestävät yhteistyössä Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu ja Sustainability Hub, Climate Leadership Coalition ry, FIBS yritysvastuuverkosto, Vastuullisen sijoittamisen yhdistys Finsif ry, Hanken Svenska handelshögskolan, Nasdaq Helsinki, Suomen Tilintarkastajat ry, Ympäristöjohtamisen yhdistys YJY ry ja Ympäristöministeriö. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra on kilpailun yhteistyökumppani.

99 Kiertotalous ja datatalous ovat kaksi globaalin talouden tulevaisuuden trendiä, jotka jokaisen yrityksen täytyy ottaa huomioon. Myös luonnon monimuotoisuus nousee yhä vahvemmin yritysten agendalle. Vastuullisuusraportointikilpailu voi kannustaa yrityksiä ottamaan nämä trendit liiketoimintansa ytimeen.”

Jyrki Katainen,
Sitran yliasiamies, kilpailun
tuomariston puheenjohtaja

KUVA Miikka Pirinen, Sitra

40 Tilintarkastajan rooli
vastuullisuustietojen
varmentajana kasvaa, kun vaatimus
tiedon luotettavuudesta korostuu.

Profiitti

SISÄLTÖ 1/2021

- 5 Pääkirjoitus**
Vastuullisuusmomentum on nyt
- 6 Perinteitä vaalien keula kohti tulevaa**
Haastattelussa Ilkka Kujala
- 10 Suositus selkiyttää ja ohjaa hallinnon tarkastuksen sisältöä**
JARKKO RAITIO
- 14 Kolumni**
Mikroyritykset tilintarkastetaan myös jatkossa
JARKKO RAITIO
- 15 "Laadun arviointiin tarvitaan dokumentaatiota"**
Haastattelussa Riitta Ylipiha
- 18 Ole vahvin lenkki – tilintarkastajan tietoturva**
JASMIINA ROUSU
- 22 Miten tietoturva näkyy tilintarkastajan arjessa?**
Kommentoimassa Teemu Suoniemi
- 23 Sannan sanoin**
Ratkaisuja pk-sektorin tilintarkastuksiin
SANNA ALAKARE
- 24 LCE-standardista ratkaisu yksinkertaisempiin tilintarkastuksiin**
RIITTA LAINE
- 29 Kolumni**
Tilintarkastusalan tulevaisuus edellyttää resilienssiä alan toimijoilta
KIM ITTONEN
- 30 Tilintarkastajan työvälineenä LinkedIn**
MARJUKKA KÄHÖNEN
- 34 Tilintarkastajabarometri luotasi koronatunnelmia**
MINTTU SALLINEN
- 36 Vastuullisuusraportoinnin merkitys kasvaa nopeasti**
HANNA SILVOLA
- 40 Tilintarkastaja tuo vastuullisuusvarmennuksiin asiantuntemusta**
Haastattelussa Tiina Puukkonieniemi
- 42 Paremmalla vuorovaikutuksella parempi lopputulos**
PÄIVI YLI-KOKKO
- 45 ISA-visa**
Testaa oletko ISA-viisas

Onnittelemme

Tilintarkastusalan 110-vuotisjuhlavuoden apurahat alan tutkimukseen ja koulutukseen jaettiin vuoden 2020 lopussa.

Onnittelemme lämpimästi apurahan saajia!

Erityisapurahat

Hanken Svenska handelshögskolan: Tilintarkastustutkimuksen kehittäminen ja eurooppalaisen tutkimusaineiston hankinta

Mikko Paananen: Kuntien ja kuntayhtymien tilintarkastuskertomuksia käsittelevä väitöskirja "Determinants of Audit Report Modifications in Finnish Municipalities and Joint Municipal Authorities"

Apurahat

Reetta Kivisaari: Pro gradu -tutkielma "Pien- ja mikroyritysten tilintarkastuksen keventäminen Suomessa"

Krista Kovanen: Pro gradu -tutkielma "Yritysten yhteiskuntavastuu kirjanpitolain mukaisissa muiden kuin taloudellisten tietojen selvityksissä: Raportoinnin toteutus ja sisältö teollisuusalan yrityksissä tilikaudella 2018"

Heidi Kuhmonen: Pro gradu -tutkielma "Tilintarkastuspalkkioihin vaikuttavat tekijät pienissä yhtiöissä"

Niklas Nenonen: Kandidaatin tutkielma "Skillnader mellan revisionsprocessen och processen för lättare granskning i finska mikroföretag"

Vuoden 2021 apurahahaku jatkuu 16.4. saakka

Jaamme tänä vuonna neljä kannustinapurahaa tilintarkastusalan tutkimukseen ja koulutukseen. Apurahan saaja voi olla opinnäytetyöntekijä, vastavalmistunut tai jatko-opiskelija.

Lue lisää tai vinkkaa eteenpäin: tilintarkastajat.fi/toimintamme/opiskelija-apurahat/

2021

Vastuullisuus- momentum on nyt

Koronavuosi on muuttanut paljon, mutta yksi teema on entisestään voimistunut. Vastuullisuuskysymykset ovat yhä enemmän pinnalla puheissa – ja ennen kaikkea myös teoissa – niin yritysten kuin valtioiden tasolla ja ulottuen liiketoiminnasta lainsäädäntöön. Vielä vuosi sitten keskustelu liikkui pitkälti ilmastomuutoksen torjunnassa, mutta nyt keskiöön on nostettu laajemmin esimerkiksi biodiversiteettiin liittyviä kysymyksiä.

Yrityksiä ovat aiemmin motivoineet lähinnä maineuskysymykset, mutta nyt puntarissa painavat riskienhallinta, sidosryhmien odotukset ja liiketoimintamahdollisuudet. Sijoittajat ovat jo pitkään luoneet odotuksia vastuullisesta liiketoiminnasta, ja nyt odotukset kasvavat myös rahoittajien suunnalta.

Vastuullisuusvaatimusten kautta yleistyy vastuullisuusraportointi ja vastuullisuusraporttien varmentaminen. Varmentaminen on vielä toistaiseksi vapaaehtoista ja haasteena ovat muun muassa kirjavat käytänteet. Tilintarkastajien ammattikunnan merkitys vastuullisuusvarmentamisessa korostuu sitä mukaa kuin vaatimus vastuullisuustietojen luotettavuudelle kasvaa ja liikutaan kohti integroitua raportointia. Antaako yrityksen vuosiraportti yrityksen taloudellisesta tilanteesta oikean ja riittävän kuvan vielä senkin jälkeen, kun ESG-riskit on huomioitu, kehottaa apulaisprofessori **Hanna Silvola** tilintarkastajia tässä lehdessä miettimään.

Myös yhdistyksemme puheenjohtaja **Ilkka Kujala** näkee ammattikunnalla kasvavan roolin vastuullisuusvarmennuksissa. Etenkin, kun kyseiset teemat tipahtavat ennen pitkää myös pk-sektorille. Kyse on pitkällä tähtäimellä ammattikunnan relevanssista. Ja siitä voimme itse päättää.

Vuodesta 1996 lähtien pidetty vastuullisuusraportointikilpailu on löytänyt kotipesän tilintarkastajien huomasta. Tätä lippua on hieno kantaa – toki yhdessä arvovaltaisen järjestäjäkunnan kanssa. Kilpailu on kenties ajankohtaisempi kuin koskaan. Momentum heijastuu sekä yritysten osallistumisaktiivisuuteen että järjestäjäkunnan intoon kehittää kilpailua.

Minttu Sallinen

päätöimittäjä

Twitter @MinttuSallinen

LinkedIn Minttu Sallinen

Profiitti

Profiitti on kolme kertaa
vuodessa ilmestyvä
jäsen- ja sidosryhmälehti.

@STyhdistys

Suomen Tilintarkastajat ry

KUVA Aki Rask

6

HENKILÖKUVA

Perinteitä vaalien keula kohti tulevaa

Suomen Tilintarkastajien puheenjohtaja Ilkka Kujala haluaa vaalia ammattikunnan yhtenäisyyttä, tuoda kestävän kehityksen kysymykset yhdistyksen ytimeen ja nostaa alan relevanttiutta.

TEKSTI **Marjukka Kähkönen** KUVAT **Terhi Mattila**

Aloitetaan 1990-luvun lopulta ja Oulun Yliopistosta, missä **Ilkka Kujala** opiskeli kansantaloustiedettä ja rahoitusta. Nuorella miehellä oli kaksi vaihtoehtoista urasuunnitelmaa. Hän suuntaisi joko tilintarkastajaksi tai lähtisi analyttikoksi ja/tai tekemään pörssikauppaa.

Mielikuva tilintarkastusalasta Ilkalla oli samalla tavalla pielessä kuin monella tämänkin päivän opiskelijalla: tilintarkastaja on ihminen, joka tuijottaa lukuja yksin päivät pitkät, pahimmillaan ikkunattomassa kopissa.

– Kiinnostukseni alaan herätti eräs luennoitsija, joka puhui tilintarkastuksesta ihan eri tyyliin. Suurista linjoista ja laajoista kokonaisuuksista. Siinä oli niin iso ristiriita oman mielikuvan kanssa, että halusin lähteä itse tutkimaan, mikä on totuus.

Ilkka on työskennellyt monissa taloushallinnon tehtävissä, mutta varsinaista tilintarkastuskokemus-

takin hänellä on takanaan jo lähes 20 vuotta. Vuodesta 2005 hän on toiminut Grant Thorntonin Helsingin toimistolla, ensin Audit Managerina, myöhemmin osakkaana.

– Alan moniulotteisuus kiinnostaa edelleen. Työhön sisältyy niin paljon: lakien osaamista ja soveltamista, laskentaa, kokonaisuuksien hahmottamista, viestintää sekä riippuvuussuhteiden miettimistä ja todentamista. Ei tule heti mieleen kovin montaa yhtä monipuolista ammattia.

Puheenjohtajakaudella vaalitaan yhtenäisyyttä

Ilkka aloitti Suomen Tilintarkastajien hallituksen puheenjohtajana viime syksynä. Tätä edelsi neljä vuotta hallituksessa, ensin jäsenenä ja viime vuodet varapuheenjohtajana.

Yhdistystoiminnassa häntä kiinnostaa ja kiehtoo erityisesti erilaiset ihmiset. Hän kertoo kiinnostuvansa ihmisistä, jotka ovat innostuneita

omasta työstään tai muuten siitä, mitä tekevät.

– Hallitustyö on yhteistyötä, jonka pohjalla on strategia, jota me kaikki hallituksessa olevat, annetulla mandaatilla, olemme olleet laatimassa.

Strategiatyötä on yhdistyksessä rakennettu monen hallituksen jatkuksena. Linjanvedot uusille alueille vaativat runsaasti sulattelua, ja monesti vahvaluonteiset henkilöt testaavat voimakkaastikin toistensa argumenttien pitävyyttä, ennen kuin kehityksen vaatimaa muutosta ollaan valmiita yhteisessä rintamassa tukemaan.

– Hallitus heijastelee hyvin ammattikuntaa – tulemme hyvin erilaisista taustayhteisöistä. Osa jäsenistä tarkastaa monikansallisia yhtiöitä päävastuullisena tarkastajana osana tiimiä, osa työskentelee pääasiassa yksin ja tarkastaa hyvin erikokoisia yhtiöitä.

Erilaisista kokemuksista ja mielteistä huolimatta yhtenäiseen ▶

HENKILÖKUVA

Me voimme itse päättää
olla se taho, jonka puoleen
tulevaisuudessa käännytään.

- tulokseen on päästy. Tähän linkittyy myös yksi Ilkan puheenjohtajakauden tavoitteista: yhtenäisyyden vaaliminen.

– Ammattikuntamme on pieni ja tärkeä, ja on tärkeää vaalia sen perinteitä. Mutta samanaikaisesti meidän pitää yhdessä nähdä tulevaan.

Ammattikunnalle suurempi yhteiskunnallinen rooli

Yhdistyksen hallituksen tehtävät vievät aikaa, ja Ilkka kertookin jättäneensä muut luottamustehtävät. Kyse ei ole uhrauksesta, sillä hän kokee, että yhdistyksen hallituksessa pääsee vaikuttamaan tärkeisiin asioihin ja mukaan keskusteluihin, joihin ei välttämättä muuten kysyttäisi.

– Hallituspesti on vienyt jo todella mielenkiintoisiin paikkoihin. Olen käynyt kuultavana muun muassa pari kertaa TEM:n työryhmässä sekä talousvaliokunnassa.

Erityisen merkityksellisenä yhteistyön foorumina Ilkka mainitsee pohjoismaisen tilintarkastajajärjestön NRF:n ja sen työn kansainvälisen LCE-standardin parissa. LCE-standardilla haetaan ratkaisua vähemmän monimutkaisiin tilintarkastustoimiksiantoihin, joihin ISA-standardien skaalautuvuuden soveltaminen on osoittautunut jollain tapaa problemattiseksi.

– Työ on aloitettu jo kauan ennen minua, ja on etuoikeus päästä nyt seuraamaan asian kehittymistä ja kommentoimaan suomalaisen ammattikunnan puolesta tällaiseen kokonaisuuteen.

Vaikuttamistyö ja alan edunvalvonta on luonteva osa yhdistyksen puheenjohtajan roolia. Ilkalle

tehtävä vaikuttaa olevan mieluisa. Hän puhuu painokkaasti siitä, miten ammattikuntaa vaivaa turha vaatimattomuus.

Rohkeutta ja oman hännän nostoa tarvitaan.

– Meidän pitäisi tunnustaa, että meillä on ammattikunnassa massiivinen määrä osaamista taloudelliseen raportointiin, varmennuspalveluun ja niiden viitekehukseen liittyen. Tästä osaamisesta, kokemuksesta ja tiedoista olisi paljon ammennettavaa yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Keskustelua pitäisi Ilkan mielestä käydä laajemmin sekä tarkastusvaliokuntien, etujärjestöjen että muidenkin yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. Ilkan yksi tavoitteista on nostaa keskustelun tasoa lainsäätäjien kanssa korkeammalle, yksittäisiä lakipykälä ylemmäksi.

– Meistä on ammattikuntana joisain yhteyksissä tullut ilmi sellainen kuva, että emme ainoastaan roiku mukana, vaan pyrimme jopa jarruttamaan kehitystä. Tämä ei voi olla vaihtoehto. Kyse on ammattikunnan relevanttiudesta nimenomaan tulevaisuudessa, meidän pitää pyrkiä kehityksen kärkeen.

Onko tilintarkastus yhteydessä maailmanparannukseen?

Kun mietitään alan tulevaisuutta, ei voida ohittaa kestävän kehityksen teemoja. Ilkka nimeääkin yhdeksi tavoitteekseen varmistaa, että yhdistys voi parhaalla mahdollisella tavalla osallistua kestävän yhteiskunnan rakentamiseen.

– Yritysvastuuraportointia ei voida ohittaa, sen tärkeys ja relevanttius tulee kasvamaan jatkossa myös

pk-sektorilla. Tämä on globaalisti tunnistettu fakta. Emme voi vain sinnitellä tässä kehityksessä mukana, vaan meidän pitää yhdistyksenä olla aktiivisesti tekemässä ja luomassa seuraaville sukupolville maailmasta "parempaa paikkaa". Turha mustavalkoisuus yritysvastuusta puhuttaessa kannattaisi unohtaa ja keskittyä merkityksellisiin asioihin.

Ilkka näkee selkeästi, että ammattikunnalla on mahdollisuus osallistua maailman parantamiseen. Kenties hänestä siksi välittyikin optimismi suhteessa alan tulevaisuuteen – siellä missä joku toinen voi nähdä uhkia, hän näkee mahdollisuuksia.

Sivuumme keskustelussa muun muassa harmaan talouden torjuntaa ja miten siihen pitäisi suhtautua yhteiskunnallisesta perspektiivistä. Asia ei ole yksinkertainen, mutta Ilkalla on vahva mielipide uusiin aluevaltauksiin yleisellä tasolla.

– Kyse on ammattikunnan relevanssista. Me voimme itse päättää olla se taho, jonka puoleen tulevaisuudessa käännytään erilaisissa asioissa. Ainakaan meillä ei ole varaa pienentää omaa rooliaamme kieltäytymällä kategorisesti kaikesta yhteiskuntaa mahdollisesti hyödyttävästä muusta kuin lakisääteiseen tilintarkastukseen liittyvästä.

Ilkka uskoo, että ammattikunnassa on sellaista osaamista ja vahvuuksia, joille tulee olemaan aina kysyntää. On paljon taitoja, joita tekoäly ei korvaa tai digitalisaatio syrjäytä.

– Vankan teknisen osaamisen ja työkokemuksen myötä monelle tilintarkastajalle kehittyy hämmästyttävän laaja kyky ymmärtää asioita

KUKA?

Ilkka Kujala, 52

- Ura: Grant Thornton Helsinki, Audit Manager, osakas 2005–. Tilintarkastuskokemusta yhteensä pari vuosikymmentä. Lisäksi muita taloushallinnon tehtäviä esimerkiksi asiakasrahoitusyhtiöissä uran alkuvaiheessa.
- Koulutus: KTM, KHT + jatkuvasti lisäkoulutusta muun muassa lainsäädännöstä.
- Perhe: vaimo ja kaksi tytärtä
- Harrastukset: Urheilu (futis ja kuntosali), lukeminen (myös äänikirjat), musiikin kuuntelu.

kokonaisvaltaisesti. Toiset tietysti haluavat tai pystyvätkin tuomaan taitoa näkyvämmäksi eri tavoin, toiset mieluummin pitäytyvät tiukemmin annetussa lakisääteisessä tehtävässä. Riippumattomuuttamme emme tilintarkastustoimeksiantoa tehdessämme luonnollisestikaan voi vaarantaa.

Yhdistyksen rooli tilintarkastajien tukena

”Tilintarkastajat ovat tulevaisuuden tekijöitä: luotettuja ja asiantuntevia, ihmisläheisiä, innovatiivisia ja rohkeita, mahdollistajia ja edelläkävijöitä.”

Yhdistyksen rooli alan kehittäjänä ja etujärjestönä on merkittävä. Mutta roolia ei voi pitää annettuna, vaan aseman eteen pitää tehdä töitä.

– Tilintarkastusyhdistys on keskeinen toimija määrittämässä hyvää tilintarkastustapaa Suomessa. Mutta markkinoille voi olla jatkossa pyrki-

mässä monia toimijoita sekä taloudellisen raportoinnin että ei-taloudellisen raportoinnin ja sen riittävän varmentamisen saralla.

Yhdistyksen ajatuksellisena kärkenä on tilintarkastuksen yhteiskunnallinen ulottuvuus ja liiketoimintaympäristön säilyttäminen sellaisena, että yrittäminen Suomessa kannattaa ja on mahdollista kaikille tasapuolisesti ja reilusti. Yritysten antamaan taloudelliseen informaatioon on voitava luottaa.

– On tärkeää muistaa, että juuri meillä on kompetenssia olla mukana rakentamassa sitä luottamusta.

Ilkka kokee, että yhdistys voi edunvalvontatehtävässään vaikuttaa tilintarkastusalan sisäistä ohjeistusta laajemmin jopa markkinaan niin, että se luo mahdollisesti uusia vaihtoehtoisia polkuja tilintarkastajille.

Yksi yhdistyksen tehtävistä on ylläpitää ja nostaa keskusteluun

uusia teemoja. Hyvänä esimerkkinä onnistumisesta Ilkka nostaa esiin yritys vastuuraportoinnin.

– Yhdistys on hienosti vastannut haasteeseen ja ollut mukana järjestämässä muun muassa vastuullisuusraportointikilpailua. Yhdistyksellä on myös työryhmä, joka työstää vastuuraportointiin liittyviä asioita.

Ilkka ei sulje pois sitäkään mahdollisuutta, että yhdistys tulevaisuudessa jopa kouluttaisi yritys vastuuraportoinnin varmentamiseen.

– Kun nyt ensin nähdään, mihin suuntaan eurooppalainen lainsäädäntö kehittyy ja mikä osuus raportoinnista tai sen varmentamisesta alalle osuu, niin miksi ei. Kun tästä kerran puhutaan, on tärkeää myös mahdollistaa tekemistä. ■

10

EDUNVALVONTA

SUOSITUS

selkiyttää ja ohjaa hallinnon tarkastuksen sisältöä

Uusi suositus hallinnon tarkastuksesta on lajissaan ensimmäinen yli sataan vuoteen. Se kuvastaa vallitsevaa käytäntöä ja lisää sekä tilintarkastajien että sidosryhmien ymmärrystä hallinnon tarkastamisesta.

TEKSTI Jarkko Raitio KUVA Shutterstock

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä arvioi tammi-kuussa 2018 tilintarkastuslain muutostarpeita käsittelevässä muistiossaan myös hallinnon tarkastuksen tarpeellisuutta. Sen todettiin olevan tärkeä osa tilintarkastusta, jonka tulisi olla myös jatkossa tarkastuksen kohteena. Hallinnon tarkastuksen sisältöä haluttiin kuitenkin täsmentää, jotta se olisi selkeää sekä tilintarkastajille että sidosryhmille.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi Suomen Tilintarkastajat ry:tä laatimaan suosituksen hallinnon tarkastuksesta, ja yhdistys perustikin syksyllä 2018 laajapohjaisen työryhmän edistämään hanketta. Perinpohjaisen selvitys- ja kirjoitustyön jälkeen suositus hallinnon tarkastukseksi valmistui keväällä 2021. Se on lajissaan

ensimmäinen kirjallinen ohjeistus aiheesta yli sataan vuoteen.

Hallinnon tarkastus on kiinteä osa tilintarkastusta

Hallinnon tarkastus ei ole erillinen kokonaisuus, vaan kiinteä osa muuta tilintarkastustyötä. Sen havainnot ja johtopäätökset perustuvat suurelta osin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen perusteella tehtyihin huomioihin.

Hallinnon tarkastuksessa läpikäytävä aineisto perustuu muun tilintarkastuksen yhteydessä hankittuihin tietoihin ja havaintoihin. Näiden pohjalta tilintarkastaja, ammatillista harkintaa käyttäen, suunnittelee hallinnon tarkastuksessa läpikäytävät asiat.

Kuten muukin tilintarkastus, myös hallinnon tarkastus on luonteeltaan

laillisuustarkastusta. Tilintarkastaja tarkastaa yhteisön johdon toiminnan lainmukaisuutta. Johdon toiminnan tuloksellisuutta tai tarkoituksenmukaisuutta ei kuitenkaan arvioida.

Suositus palvelee sekä tilintarkastajia että sidosryhmiä

Yhdistyksen laatima suositus on ensisijaisesti suunnattu tilintarkastajille. Se tuo konkretiaa siihen, mitä ja miten pitää tarkastaa. Kaikkiin tilintarkastuksiin soveltuvaa, yksiselitteistä ohjeistusta suosituksella ei pyritä antamaan, mutta raamit ja viitekehys kyllä.

Samalla suositus ohjaa osakeyhtiöiden johtoa huolehtimaan siitä, että yhtiön hallinto tulee hyvin hoidetuksi ja päätökset dokumentoiduksi. Tilintarkastuksen sidosryhmien ymmärryksen lisäämiseksi oleellista ►

- on tunnistaa, mitkä asiat ovat yhtiön johdon vastuulla ja mitkä kuuluvat tilintarkastajalle.

Suositus yhtenäistää tilintarkastajien käytäntöjä ja siten myös tilintarkastuksen laatua. Sidosryhmät ymmärtävät aiempaa paremmin, mitä tilintarkastaja tarkastaa ja mitä tarkastustyöltä voi odottaa.

Laaja kommenttikierros taustalla

Suositus kävi luonnosvaiheessa kommentteilla monilla tahoilla. Kommenttikierrokset osoittivat, että hallinnon tarkastus herättää tunteita, toiveita ja odotuksia. Kaikki kommentit käsiteltiin työryhmässä, mutta kaikkia ei voitu huomioida siten, että ne olisivat päättyneet lopulliseen suositukseen.

Aitoon testiin suositus pääsee, kun sitä aletaan tilintarkastuksissa käytännössä soveltaa. ■

Jarkko Raitio
KTT

Jarkko Raitio toimii asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä
Twitter: @JarkkoRaitio

Suositus osakeyhtiön hallinnon tarkastamisesta

Suomen Tilintarkastajat ry:n suositus käsittelee hallinnon tarkastusta tilintarkastusprosessin vaiheiden kautta.

Yhdistyksen antama suositus koskee nimensä mukaisesti vain osakeyhtiöiden hallinnon tarkastamista. Muiden yhteisöjen ja säätiöiden hallinnon tarkastamiseen suositusta voi käyttää soveltuvin osin. Suositusta ei myöskään ole tarkoitettu PIE-yhteisöjen eli yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen hallinnon tarkastamiseen.

Suositus sisältää taustoittavan esipuheen, johdantoluvun ja neljä päälukua, jotka etenevät tilintarkastusprosessin vaiheiden mukaisesti:

- hallinnon järjestämistä koskevat osakeyhtiön johdon tehtävät
- hallinnon tarkastuksen luonne, ajoitus ja laajuus
- hallinnon tarkastuksen toteutus
- tilintarkastajan raportointi.

Hallinnon järjestämistä koskevat osakeyhtiön johdon tehtävät

Suosituksessa lähdetään siitä, että hallinnon tarkastus on yhtiön yhtiöoikeudellisen johdon toiminnan arviointia. Johdolla on vastuu toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä, riittävästä valvonnasta, huolellisesta toiminnasta ja tilinpäätöksen laatimisesta.

Osakeyhtiön johdolla tarkoitetaan ensisijaisesti yhtiön hallitusta ja toimitusjohtajaa. Tapauskohteisesti on huomioitava myös hallintoneuvosto, yhtiökokouksen puheenjohtaja, toimitusjohtajan sijainen ja selvitysmies.

Hallituksen keskeisenä tehtävänä ja vastuualueena on huolehtia hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa esimerkiksi siitä, että

kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Tämä kattaa tilinpäätöksen ja tarvittaessa myös toimintakertomuksen laatimisvelvollisuuden. Hallituksella on vastuu myös siitä, että kirjanpito on luotettavasti laadittu.

Toimitusjohtajan tehtäviin kuuluu osakeyhtiön operatiivinen johtaminen. Hän hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa muun muassa siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Hallinnon tarkastuksen luonne, ajoitus ja laajuus

Yhtiöiden toiminta ja olosuhteet vaikuttavat hallinnon tarkastuksen sisältöön, jolloin tarkastus muotoutuu erilaiseksi erityyppisissä osakeyhtiöissä. Tyypillisesti hallinnon tarkastuksen laajuuteen ja sisältöön vaikuttavat muun muassa yrityksen koko, omistuspohja, toiminnan luonne ja riskit, rahoitus, yhtiön taloudellinen tilanne sekä toimiala.

Hallinnon tarkastus on muun tilintarkastuksen tavoin luonteeltaan laillisuustarkastusta. Hallinnon tarkastuksessa tilintarkastaja tarkastaa yhtiön johdon toiminnan lainmukaisuutta, eikä puutu tarkoituksenmukaisuuskysymyksiin. Tarkastus ei kohdistu siihen, kuinka taitavasti yhtiön johto on toiminut. Kyse ei myöskään ole johdon toiminnan tuloksellisuuden jälkikäteisestä arvioinnista.

Hallinnon tarkastuksessa sovelletaan olennaisuusperiaatetta, kuten tilintarkastuksessa yleisesti. Hallinnon tarkastuksen suunnittelussa, tarkastustoimenpiteiden suorittamisessa ja havaintojen raportoinnissa keskitytään olennaisiin asioihin. Tilintarkastajan ammatillisen harkinnan merkitys korostuu myös tässä.

Hallinnon tarkastusta ohjaa muun tilintarkastuksen tapaan riskiperusteisuus. Tilintarkastaja tekee hallinnon tarkastusta koskevan riskiarvion osana tilintarkastuksen riskiarviointia.

Tilintarkastaja perehtyy asiakasyhtiöön, sen toimintaympäristöön sekä sen sisäiseen valvontaan, jotta hän voi muodostaa käsityksen yhtiön toiminnasta ja sen hallintoon liittyvistä riskeistä. Hallinnon tarkastuksen kannalta merkityksellistä on muun muassa

- yhtiön osakkeenomistajien määrä
- osakkeenomistajien osallistuminen yhtiön toimintaan
- tapa, jolla yhtiön hallinto ja sisäinen valvonta on järjestetty
- se, kuuluuko yhtiö konserniin.

Hallinnon tarkastuksen toteutus

Suosituksen mukaan hallinnon tarkastuksessa toimenpiteitä kohdistetaan yleensä seuraaville johdon vastuualueille:

- päätöksenteon ja toiminnan lainmukaisuus sekä asioiden huolellinen hoito
- yhtiön edun ja toiminnan tarkoituksen edistäminen
- velkojensuojasäännösten noudattaminen
- osakkeenomistajien yhdenvertaisuus (mukaan lukien vähemmistönsuoja)
- kirjanpidon lainmukaisuuden ja varainhoidon järjestäminen
- yhtiöjärjestyksen määräysten noudattaminen.

Tilintarkastajan raportointi

Hallinnon tarkastuksessa voi tulla esiin havaintoja, joista tilintarkastajan harkinnan mukaan tulee kommunikoida tarkastuskohteelle.

Tilintarkastaja arvioi, kuinka merkityksellisiä havainnot ovat ja missä vaiheessa sekä millä tavoin hän havainnoista kommunikoi. Tavanomaisesti tilintarkastaja kommunikoi havainnoistaan ensin johdolle ja tuo esiin tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Tilintarkastajan tehtävänä on kuitenkin esittää havaintonsa ja päätelmänsä sellaisista seikoista, joilla tilintarkastajan arvion mukaan voi olla olennaista merkitystä yhtiökokouksen tekemän vastuuvapauspäätöksen kannalta ja osakeyhtiölain 22 luvun 1 §:n mukaista johdon vahingonkorvausvastuuta silmällä pitäen.

Suosituksen mukaan hallinnon tarkastuksen ydin sisältyy tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n 5 momentin mukaiseen huomautusvelvollisuuteen. Tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, jos yhteisön tai säätiön yhtiömies, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsen, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on

- syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhteisöä tai säätiötä kohtaan
- rikkonut yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia tai yhteisön tai säätiön yhtiöjärjystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä. ■

Suositus osakeyhtiöiden hallinnon tarkastuksesta julkaistaan Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuilla kevään aikana. tilintarkastajat.fi/kategoria/suositukset/

KOLUMNIT

Mikroyritykset tilintarkastetaan myös jatkossa

Tilintarkastus nähdään edelleen parhaimmaksi vaihtoehdoksi myös pienimmille yhteisöille. Kevyemmän tarkastuksen vaihtoehtoa edistävä hanke oli jo lähtökohdiltaan haasteellinen.

Tilintarkastusrajojen nostamis-
aikeiden jälkimainingeissa käytiin
keskustelua siitä, voitaisiinko
pienemmille yhteisöille tehdä tilintar-
kastusta kevyempi tarkastus.

Työ- ja elinkeinoministeriön työ-
ryhmässä *) hahmoteltiin, että mikro-
yritykset voisivat tietäen edellytyksin valita
tilintarkastuksen sijaan yleisluonteisen
tarkastuksen. Tarkastus olisi pohjautunut
kansainväliseen ISRE 2400 -standardiin,
jota olisi mahdollisesti laajennettu tietyil-
lä verotilityksiin tehtävillä täsmäytyksillä.

Kevyemmällä tarkastuksella haet-
tiin helpotusta pienempien yritysten
hallinnolliseen taakkaan. Jo työryhmä-
mietintöön liitettyjen eriävien mieli-
piteiden perusteella kävi selväksi, että
kyseessä oli varsin haasteellinen hanke.

Lausunnot vahvistivat entisestään
tätä käsitystä. Osa lausunnon-
antajista näki vain tilintarkas-
tusrajojen nostamisen
tuovan aitoa helpotusta
yrityksille, osa piti nykytilaa
parhaana vaihtoehtona.
Hankkeen kannattajatkin
näkivät haasteita yleis-
luonteisen tarkastuksen
ehdotetussa toteutus-
tavassa.

Sytä hankkeen risti-
riitaiseen vastaanot-
toon oli monia. Pakkaa
sekoittivat erilaiset
tulkinnot siitä, miten
kansainvälisiä tilintarkas-
tusstandardeja Suomessa

sovelletaan. KHO sivusi Anttila Oy:tä kos-
kevassa päätöksessään ISA-standardien
keskeisten periaatteiden noudattamis-
velvollisuutta. Linjaus saattoi helpottaa
ISA-viidakossa painiskelevien tilintarkas-
tajien tuskaa, mutta hankkeen kannalta
KHO:n linjauksesta esitetyt erilaiset
tulkinnot hankaloittivat tilintarkastuksen
ja yleisluonteisen tarkastuksen vertailua.

Osin tästä johtuen myös hallinnollisen
taakan kevenemisestä oli hankala esit-
tää tarkkaa arviota. Arviointia vaikeutti
myös se, että tilintarkastuksen laatu,
hintaa ja siihen käytetty aika vaihtelevat.
Niinpä yleisluonteisen tarkastuksen hyö-
dyt jäivät vaille eksaktia todistus pohjaa.

Koronapandemian tuoma epävar-
muus ja tarve luotettavalle ja varmen-
netulle taloustiedolle eivät myöskään
helpottaneet pohdintaa kevyemmän
tarkastusmuotoon siirtymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ilmaisee
kantansa kevyemmän tarkastuksen
jatkosta kevään aikana. Todennäköiseltä
hankkeen edistäminen ei näytä.

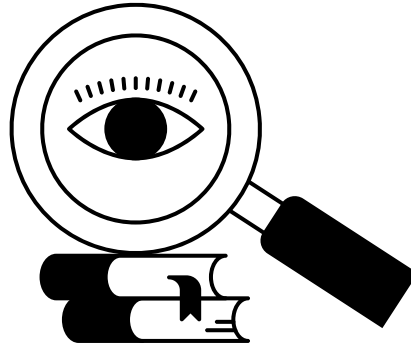
Kiitos kaikille teille, jotka olette olleet
pohtimassa ratkaisuja pienempien
yritysten tarkastuksiin ja kommentteillaan
tuoneet esiin tilintarkastuksen merki-
tystä. Jatketaan samaa työtä, kuitenkin
tilintarkastuksen sateenvarjon alla. Työ
tarkoituksenmukaisen tilintarkastuksen
edistämiseksi jatkuu LCE-standardin
myötä. ■

Jarkko Raitio, KTT

Kirjoittaja toimii asiantuntijana
Suomen Tilintarkastajat ry:ssä

*) Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietintö.
Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Yritykset, 2020:38.

HAASTATTELUSSA
RIITTA YLIPIHA

"Laadun arviointiin tarvitaan dokumentaatiota"

Tilintarkastusvalvonta kehittää laadunvalvontaa ja vuoropuheluaan tilintarkastajien kanssa. Tällä kertaa haastattelussa on johtava tilintarkastusvalvonnan asiantuntija Riitta Ylipiha.

TEKSTI **Minttu Sallinen** KUVA **Harri Jantti**

Laaduntarkastuksia kehitetään ohjaavaan ja kehittävään suuntaan. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa?

Olemme vahvistamassa vuorovaikutusta tilintarkastajien kanssa. Tarkoituksena on lisätä keskustelua laaduntarkastettavien kanssa. Näin voimme antaa tarkentavaa ohjausta ja varmistaa havaintojen oikeanlaisen tulkinnan. Lisäksi pyrimme selkiyttämään viestintää laaduntarkastuksen tulokseen vaikuttavista havainnoista. Myös päätösten perustelujen selkeyteen kiinnitetään huomiota.

Laaduntarkastus kohdistuu tilintarkastajiin säännöllisesti, vähintään joka kuudes vuosi. Miten tilintarkastajat valikoituvat tarkastuksiin?

Tilintarkastajia voidaan valita joko sykleittäin tai riskiperusteisesti. Käytämme kumpaakin valintatapaa. Esimerkiksi jos tilintarkastukseen käytetty aika on vähäinen, saattaa se aiheuttaa riskiä tilintarkastuksen asianmukaiseen suorittamiseen.

Entä miten tietty toimeksianto valikoituu tarkastuksen kohteeksi?

On useita erilaisia tapoja valita toimeksianto. Lähtökohtana on valinnan tekeminen riskiperusteisesti. Esimerkiksi voimme seurata tiettyyn toimialaan kohdistuvia tarkastuksia. Korona-aikana esimerkiksi ravintolalalla on suuria haasteita johtuen ulkoisesta muuttuvasta sääntelystä. Läpikäynnin kohteeksi voi tulla myös tilintarkastajan kannalta merkittävä toimeksianto.

Dokumentaatio ja todennettavuus ovat olennainen osa tilintarkastusta. Näiden osalta laaduntarkastuksissa löytyy ilmeisesti edelleen puutteita?

Tilintarkastajan työn laatua on voitava arvioida tilintarkastajan työstään laatiman dokumentaation avulla. Mikäli tilintarkastaja ei ole dokumentoinut tehtyjä toimenpiteitä ja hankimaansa tilintarkastusevidenssiä, saadun evidenssin määrä ei ole todennettavissa eikä sitä silloin voi arvioida. Tilintarkastajan on hyvän

tilintarkastustavan mukaisesti dokumentoitava ne havainnot ja olosuhteet, joilla on merkitystä tilintarkastusevidenssinä hänen tilintarkastuskertomuksessa antamansa lausunnon perustana. Tilintarkastajan pitää myös dokumentoida, että hän on suunnitellut ja suorittanut työnsä hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Dokumentoinnin puute katsotaan laiminlyönniksi. Esimerkiksi jälkikäteen annettu täydentävä selvitys ei voi korvata riittävää dokumentaatiota.

Kansainväliset tilintarkastusalan standardit eli ISA-standardit ovat alan "kuuma peruna". Miten suhtaudutte standardien velvoittavuuteen?

Kansainväliset tilintarkastusalan standardit ovat osa hyvää tilintarkastustapaa, kuten ovat olleet jo useiden vuosien ajan. Keskustelua tulisi vähitellen siirtää evidenssin hankintaan, joka tulee aina tehdä ja dokumentoida. Kaikkiin standardeihin sisältyy vaatimus evidenssin hankkimisesta. Alalla olisi aika käydä ▶

16

HAASTATTELUSSA
RIITTA YLIPIIHA

KUKA?

Riitta Ylipiha

- Riitta Ylipiha on toiminut syyskuusta 2020 alkaen Patentti- ja rekisterihallituksessa laadunvarmistustiimin vetäjänä ja johtavana laadunvarmistuksen asiantuntijana. Hän teki pitkän uran tilintarkastajana vuoteen 2012 asti, ja tämän jälkeen hän on työskennellyt laadunvarmistuksen tehtävissä.
- Koulutukseltaan Riitta Ylipiha on KTM Vaasan korkeakoulusta vuodelta 1989.
- Vapaa-ajalla nautin mökillä olostani aina, kun se on mahdollista. Kesäisin käyn yleensä myös vaeltamassa.

Tavoitteena on antaa tarkentavaa ohjausta sekä varmistaa havaintojen oikeanlainen tulkinta.

- keskustelua myös juurisyistä: miksi tilintarkastaja ei ole voinut suorittaa tilintarkastusta hyvän tilintarkastustavan mukaisesti?

Vuosiraportti laaduntarkastuksen tuloksista ilmestyi maaliskuun lopussa. Mitkä ovat päällimmäiset mietteesi ja onko tuloksilla vaikutusta tuleviin painopistealueisiin?

Edelleen tilintarkastuksen laatu vaihtelee liian paljon. Tilintarkastuksen laadun tulisi olla tasaisempaa. Vahvistimme jo viime vuoden puolella vuoden 2021 painopistealueet, jotka ovat liikevaihdon tarkastus, vaihto-omaisuuden tarkastus sekä lähipiiriin tai intressitahoihin liittyvien tietojen tarkastus. Julkishallinnon laaduntarkastuksissa painopistealueina ovat sisäinen valvonta ja riskienhallinta, konsernivalvonta ja julkiset hankinnat.

Vuoden 2022 painopistealueista teemme päätökset vasta loppu-

vuonna. Myös tänä vuonna tehtävät laaduntarkastukset vaikuttavat varmasti valintaan. Pyrimme kertomaan painopistealueista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Laaduntarkastusprosessista ohjataan vuosittain muutamia tilintarkastajia uusintaan. Mikä on uusinnan tavoite?

Tavoitteena uusintatarkastuksessa on antaa tilintarkastajalle aikaa parantaa työnsä laatua. Tämä mahdollistaa sen, että tilintarkastaja pystyy täyttämään laatuvaatimukset uusintatarkastuksessa.

Toteutitte loppuvuodesta tilintarkastajille kyselyn tilintarkastusvalvonnan toiminnasta. Mitä kyselyssä nousi esiin?

Kiitämme tilintarkastajia aktiivisesta osallistumisesta kyselyyn. Kyselyyn vastasi yli 450 tilintarkastajaa, joista viidesosa oli kiinnostunut osallistu-

maan toiminnan kehitykseen myös jatkossa. Keskusteluja onkin tarkoitus jatkaa myöhemmin keväällä.

Tilintarkastajat näyttäisivät kaipaavan enemmän kommunikointia ja suoraa vuorovaikutusta. Pyrimmekin kehittämään toimintaamme siten, että laaduntarkastuksen toteuttamisen jälkeen tilintarkastaja ja laaduntarkastaja voisivat keskustella havainnoista. Tavoitteena on lisätä keskustelua, antaa tarkentavaa ohjausta sekä varmistaa havaintojen oikeanlainen tulkinta.

Tilintarkastajien ammattitaitoa ja tilintarkastuksen laatua ylläpidetään ja kehitetään muun muassa jäsenkoulutusten kautta. Mikä valvojan näkökulmasta olisi tärkeintä?

Koulutustarjonnan tulisi vastata tilintarkastajien tiedon tarpeisiin. Meidän näkökulmastamme tarpeet liittyvät erityisesti laaduntarkastuksessa esiin tulleisiin havaintoihin – ja näistä kerrommekin laaduntarkastuksen vuosiraporteissa. Tärkeää olisi myös tarjota tietoa uusista ajankohtaisista asioista tilintarkastajan riittävän osaamisen varmistamiseksi. Jatkuvan koulutuksen vaatimuksiin liittyvät koulutusaiheet ovat monipuolisia, ja tilintarkastaja voikin suunnata kouluttautumistaan omien tarpeiden mukaan. ■

Riitta Ylipihan haastattelu on osa tilintarkastuksen laadunvalvontaa käsittelevää juttusarjaa. Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajan Pekka Pajamon haastattelu ilmestyi Profiitissa 1/2020 ja tilintarkastusvalvonnan johtajan Liisa Räsänen haastattelu Profiitissa 2/2020.

Tilintarkastusvalvonta

Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta järjestää vuosittaiset tilintarkastajatutkinnot ja ylläpitää tilintarkastajarekisteriä ja tilintarkastajatutkintorekisteriä. Se valvoo tilintarkastuksen laatua ennakoon laaduntarkastuksilla ja jälkikäteen tutkinnan kautta. Tehtäviin kuuluu myös tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen. PRH on tilintarkastusalan kansainvälisestä valvontayhteistyöstä vastaava viranomainen Suomessa.

Ole vahvin lenkki

– tilintarkastajan tietoturva

Tietomurrot ja kyberhyökkäykset ovat yhä yleisempiä. Riskit huomioimalla tilintarkastaja suojaa sekä itseään että asiakasyritystään.

TEKSTI **Jasmiina Rousu** KUVAT **Shutterstock**

Tietoturva on viime aikoina puhututtanut suomalaisia. Mediassa vellovat tietovuototapaukset tuovat uhat yhä konkreettisemmiksi ja organisaatioiden onkin syytä tiedostaa tietoturvauhkat entistä paremmin.

Kyberturvallisuuskeskus raportoi tietomurtojen määrän kasvaneen Suomessa vuoden 2020 aikana, eikä hyökkäysten määrän kasvulle näy lähitulevaisuudessa loppua. Päinvastoin.

Organisaatioiden vauhdittaessa omaa digitaalista murrostaan hihättävät kyberrikolliset kovaa vauhtia samoilla laduilla. Huipputehokkaan teknisen suojauksen tarjoamaan turvaan ei kannata liiaksi tuudittua, sillä pian joku on jo keksinyt tavan murtaa senkin.

Teknisen suojauksen lisäksi organisaatioiden on syytä huolehtia

myös henkilöstön tietoturvaosastamisesta – usein tietoturvan heikoin lenkki on ihminen. Henkilöihin kohdistuvat kyberhyökkäykset alkavat olla jo niin uskottavia, että huijausviestiä voi olla ammattilaisenkin vaikea erottaa aidosta.

Aiemmilta vuosilta tutut, hapuilevalla suomen kielellä kirjoitetut arpa-jaisvoittoviestit ovat todennäköisesti suurimmalle osalle työikäisistä jo tuttua roskapostitavaraa. Mutta kuinka monella soi hälytyskellot, kun puhelimeen saapuu verkkokaupan tekstiviesti, jossa muistutetaan unohdetusta muutaman euron tullimaksun maksamisesta?

Tietoturva ulottuu organisaatioiden kaikille tasoille

Tieto on tietoturvan keskiössä. Tietoturvalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla tietoa pyritään turvaamaan.

Kyberhyökkäyksillä voidaan tavoitella tietojen lisäksi pääsyä organisaation laitteisiin tai muihin resursseihin, tai sillä voidaan pyrkiä häiritsemään organisaation tarjoamien palvelujen toimintaa. Uutinen tietovuodosta rapauttaa sekä asiakkaiden että yhteistyökumppaneiden luottamusta organisaatioon, mikä voi pahimmillaan johtaa organisaation toiminnan jatkuvuuden vaarantumiseen.

Vaikka pahimpaan skenaarioon ei päädyttäisikään, hyökkäyksestä aiheutuu poikkeuksetta rahallisia seurauksia sanktioiden tai korjaustoimenpiteiden myötä. Lisäksi vahinkojen korjaaminen vie aikaa ja resursseja.

Tietoturva on käytännössä paljon muutakin kuin tietokoneen virustorjuntaohjelma tai IT-osaston edellyttämän salasanan vaihtorumba. Se näkyy – tai ainakin sen tulisi näkyä ►

- – organisaation toiminnassa kautta linjan.

Tietoturvan eri osa-alueita kuvataan luokittelulla, joka auttaa organisaatiota ymmärtämään tietoturvan roolia omassa toiminnassaan.

Tietoturvan käsinkosketeltavin ja ehkä näkyvin osa-alue on fyysinen turvallisuus, kuten esimerkiksi murtohälyttimet ja henkilöstön kaulassa riippuvat kulkukortit. Fyysisellä turvallisuudella pyritään turvaamaan organisaation fyysiset tiedot, laitteet ja resurssit.

Järjestelmiä pyritään turvaamaan pääsynhallinnan toimenpiteillä, kuten aktivoimalla monivaiheinen tunnistautuminen uuteen järjestelmään kirjautuessa.

Käytännön toimenpiteiden ohella tietoturvaa on hallinnoitava asianmukaisesti. Tämä edellyttää esimerkiksi johdon hyväksymää tietoturvapoliittikkaa. Hallinnollisella tietoturvallisuudella varmistetaan, että tietoturva on huomioitu prosesseissa ja että henkilöstöllä on ajantasaiset toimintaohjeet tietoturvalliseen työskentelyyn.

Tietoturvaan kuuluvat myös tekniset osa-alueet, kuten laitteistoturvallisuus, tietoaaineistoturvallisuus, ohjelmistoturvallisuus ja tietoliikenneturvallisuus.

Tilintarkastaja on otollinen hyökkäyksen kohde

Jokainen on työntekijänä tai yksityishenkilönä otollinen kohde kyberhyökkäykselle.

Tilintarkastaja on kuitenkin tarkastustyön myötä erityisen houkutteleva hyökkäyksen kohde. Organisaation arkaluonteiset tiedot ovat hyökkääjien tähtäimessä, ja tilintarkastajalta löytyvät usein avaimet tähän aarrearkkuun.

Tilintarkastaja saa käsiinsä asiakkaansa fyysistä ja digitaalista tietoaaineistoa. Lisäksi hänellä voi olla pääsy suoraan asiakkaan sähköisiin järjestelmiin ja hänelle voidaan myöntää kulkulupia asiakkaan toimiloihin.

Yrityksen ja tilintarkastajan välinen tietojen vaihto, tietojen normaalista poikkeava hallinta ja säilytys sekä käyttöoikeuksien ja lupien myöntäminen ovat poikkeamia yrityksen tavanomaisiin prosesseihin. Ne ovat tietoturvan kannalta erityisen herkkiä taitoskohtia, joihin hyökkäyksiä voidaan kohdistaa.

Oman työn tietoturva

Vaikka tilintarkastajan asema asiakkaan tietojen vartijana on merkittävä, ei suojautuminen kotitoimiston panssariholvein ole tarpeen.

Tietoturvallinen työskentely edellyttää huolellisuutta tietojen ja laitteiden käsittelyssä sekä tarkkaavaisuutta epäilyttävissä yhteydenotoissa. Asiakkaan dokumenttien tai

minkä tahansa arkaluonteisen materiaalin suhteen on syytä kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- **Tiedonsiirtotapa.** Sähköposti on kuin postikortti ilman kirjekuorta, suojaamattomana sen sisältöön on melko helppo päästä käsiksi.
- **Tietojen käsittely.** Vain turvallisilla välineillä ja turvallisessa ympäristössä.
- **Tietojen säilytyspaikka.** Fyysiset dokumentit on pidettävä lukitussa kaapissa ja digitaaliset niille tarkoitettussa suojatussa arkistossa.

Tilintarkastajan kannattaa varmistua käyttämiensä tiedonsiirto-, käsittely- ja säilytysvälineiden turvallisuudesta konsultoimalla asiaan perehtyneitä tahoja. Oman työskentelyn tietoturvaa on helppo korottaa ottamalla muutamat tietoturvatavat osaksi arkea. Erityisesti etätöiden fyysiseen turvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Työtietokonetta, -puhelinta tai muita työnantajan tai asiakkaan laitteita ei tule julkisella paikalla jättää

TUNNISTA TIETOTURVARISKIT ASIAKKAAN TOIMINNASSA

1. Tietojenkäsittely

- Onko tietoturvalla ja -suojalla vastuuhenkilö?
- Onko tietoturvadokumentaatio kunnossa?
- Järjestetäänkö henkilöstölle koulutusta?

2. Strategia

- Onko tietoturva osa johdon strategiatyötä?
- Onko tietoturva-asioille budjetti?

3. Riskienhallinta

- Tehdäänkö riskienhallintaa säännöllisesti?
- Käsitelläänkö tietoturvariskejä muulloinkin kuin uusien hankintojen yhteydessä?

Kerran vuotanutta salasanaa voidaan yrittää hyödyntää saman käyttäjän eri palveluihin ilman, että käyttäjä huomaa tätä.

vartioimatta hetkeksikään. Pikainenkin visiitti junan ravintolavaunuun on liian pitkä aika jättää työlaitteet vartioimatta.

Julkisella paikalla työskennellessä altistuu herkästi myös tahalliseksi tai tahattomalle salakatselulle ja -kuuntelulle. Takana tai vieressä istuva voi pahimmillaan nähdä kaiken tietokoneen ruudulta. Yksinkertainen keino salakatselulta suojautumiseksi on kannettavan tietokoneen näytölle asetettava suojakalvo.

Kaikkea salakatselua suoja-kalvokaan ei estä, joten kaikkein kriittisimpiä tietoja ei tulisi käsitellä julkisilla paikoilla lainkaan. Myös työpuhuteluiden osalta on huomioitava ympäristö ja jätettävä kriittisimmät keskustelut käymättä ylimääräisten korvaparien läsnä ollessa.

Omaan työkalupakkiin kannattaa lisätä myös laitteiden säännöllinen päivittäminen ja vahvojen salasanojen käyttäminen. Vaikka nykyään kirjaudummekin päivittäin lukuisiin eri järjestelmiin, on suositeltavaa käyttää eri salasanoja eri järjestelmiin – edes työhön liittyvien järjestelmien osalta.

Kerran vuotanutta salasanaa voidaan yrittää hyödyntää saman käyttäjän eri palveluihin ilman, että käyttäjä huomaa tätä. Näin hyökkä-

jät voivat saada aikaan merkittävää vahinkoa niin yksityishenkilölle kuin organisaatiollekin.

Salasanojen tulisikin olla mahdollisimman pitkiä ja monimutkaisia. Muutamasta toisiinsa liittymättömästä sanasta ja vaikka erisnimestä koostuva salalause on esimerkki hyvästä ja pitkästä salasanasta. Tämä voi olla myös helpompi muistaa, kuin yksittäinen erikoinen kirjainyhdistelmä.

Ole organisaation vahvin lenkki

Kyberhyökkäysten kasvu ja laaja vaikutus on herättänyt viimeisen vuoden aikana monet organisaatiot huomioimaan oman toimintansa tietoturvan. Tietoturva vaikuttaa yhä enemmän yritysten kilpailukykyyn ja markkina-asemaan. Turvallisesti tietoja käsittelevät organisaatiot nauttivat arvostusta sekä asiakkailta että sidosryhmiltä.

Tietoturvan tulisi olla näkyvä osa yrityksen johdon toimintaa, strategiatyötä ja riskienhallintaa. Lisäksi henkilöstöä tulisi kouluttaa ja huolehtia tietoturvaan liittyvästä dokumentaatiosta. Organisaation tulisi tunnistaa ja dokumentoida toimintaansa uhkaavat tietoturva-riskit osana säännöllistä riskienhallintaa. Muutoin organisaatio voi

olla tietämätön tietoturvauhista ja niiden realisoitumisen vaikutuksista toimintaansa.

Tilintarkastaja on otollisessa asemassa tunnistamaan tilintarkastusasiakkaansa tietoturvauhkia. Vaikka tilintarkastajan tehtävänä ei olekaan tutkia aukkoja asiakkaan palomuurissa, hän voi tunnistaa riskitekijöitä organisaation toiminnan eri tasoilla.

Tilintarkastaja voi olla asiakasorganisaationsa tietoturvan heikoin tai vahvin lenkki. Parhaimmillaan tilintarkastaja auttaa asiakasta tunnistamaan uhat ja ehkäisemään vahinkojen syntymistä. ■

Jasmiina Rousu KTM

Jasmiina Rousu toimii tietoturva-asiantuntijana KPMG Oy Ab:ssä.
Twitter: @jasmnmr

"Tietoturva tulee korostumaan tilintarkastuksissa"

Teemu Suoniemi valottaa tilintarkastajan arkea tietoturvalasit päässään.

TEKSTI **Minttu Sallinen**

1.

Miten tietoturva näkyy tilintarkastajan arjessa?

Tietoturva näkyy niin, että kaikki luottamuksellinen aineisto pyritään suojaamaan sivullisilta, oli se perinteistä

papereiaineistoa tai sähköisillä välineillä tallennettua. Jo pelkkä läppäristä kiinni pitäminen junassa on hyvä ohje jokaiselle. Ei ole tavatonta, että junan pysähtyessä asemalla varkaat iskevät vapaisiin tietokonelaukkuihin.

Tilintarkastaja käyttää useita eri järjestelmiä tarkastaessaan pienempien asiakkaiden kirjanpitoa ja tilinpäätöksiä. Järjestelmien käyttöoikeuksiin tarvitaan usein henkilötunnusta ja tieto välitetään sähköpostilla esimerkiksi tilitoimistoon. Myös asiakkaalta saatavat aineistot kulkevat sähköpostilla. Yleisesti ottaen sähköisen aineiston lähettämiseen ja vastaanottoon liittyy aina tietoturvariskejä.

2.

Mihin tietoturvan osalta pitäisi kiinnittää huomiota tilintarkastuksissa?

Yksi tärkeimmistä asioista on huomioida asiakkaan tietoturva-ympäristöä ja siihen liittyviä riskejä. Asiakkaan toimintaympäristön ymmärtäminen ja riskialueiden tunnistaminen, vaikka keskustellen, on hyvä alku.

Eri toimialoilla riskit voivat vaihdella, mutta niin sanottuun perustietoturvaan liittyvät asiat ovat usein samoja. Esimerkiksi lyhyen kysymyspatteriston avulla asioita tulee käytyä laajemmin läpi kuin muistinvaraisesti. Tietenkin tilintarkastaja huolehtii omasta ja asiakkaan asiakirjojen tietoturvallisuudesta tilintarkastuksen aikana ja arkistoinnissa.

3.

Tärkeimmät vinkki tilintarkastajille?

Tietoturva tulee vain korostumaan tilintarkastuksissa. Varmista omien tietokoneiden ja tiedonsiirtovälineiden

osalta, että niissä on käytössä vähintään vahvat salasana ja mahdollisesti myös salausohjelmistot. Myös pilvipalveluiden sekä muiden vastaavien tietovarastojen toimintaympäristö ja tietoturva on hyvä varmistaa säännöllisesti. Tilintarkastaja on myös altis erilaisille kalastelu yrityksille niin verkossa kuin perinteisesti puhelimitsekin. Pysy siis näidenkin suhteen skeptisenä.

Myös tilintarkastusasiakkaiden tulisi kiinnittää suurempaa huomiota omiin prosesseihin ja tietojen hallintaan. Tilintarkastaja käsittelee asiakkaan aineistosta kuitenkin vain murto-osaa ja pääosin tämä on taloudellista aineistoa, joka muutoinkin on yhtiössä melko hyvin suojattua tietoturvan näkökulmasta. Esimerkiksi käsittelijöiden määrä on rajattu ja aineiston säilytykseen ja jakamiseen kiinnitetään huomiota. ■

Teemu Suoniemi
Partner, KHT, JHT

Teemu Suoniemi toimii tilintarkastajana KPMG Oy Ab:ssä.

Tällä palstalla Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja Sanna Alakare porautuu ajankohtaisiin tilintarkastusalaan koskeviin kysymyksiin.

Ratkaisuja pk-sektorin tilintarkastuksiin

Tilintarkastus ja sen suorittaminen on puhuttanut vuodenvaihteen molemmin puolin. Pienten yritysten näkökulmasta tilintarkastuksen suorittamista

ohjaavat kansainväliset tilintarkastusstandardit ovat monimutkaisia ja raskaita. Yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa olemme vieneet viestiä IAASB:lle ja peräänkuuluttaneet yksinkertaisempaa standardia pienempien yritysten tilintarkastuksiin.

Nyt näyttääkin siltä, että kesällä saamme kommentoitavaksemme luonnoksen "Audits of Less-Complex Entities" -standardista. Tämä on tärkeä merkkipaalu, vaikka lopullisen standardin julkaisuun meneekin vielä aikaa. Toki standardin käyttöön-ottoon liittyy useita kysymyksiä, muun muassa sen soveltamisalasta. Pikkuhiljaa pääsemme keskustelemaan näistä myös Suomessa.

LCE-standardi koskee nimenomaan tilintarkastusta. LCE-standardin mukaisessa tilintarkastuksessa varmuustaso ja raportointi ei muut-

tuisi nykyisestä, mutta tilintarkastajan työtä ohjaava metodologia olisi laadittu pienempien ja yksinkertaisempien tarkastusten näkökulmasta. Standardissa on ohitettu listayhtiöitä ja muita monimutkaisempia tarkastuskohteita koskevat seikat.

Sen sijaan työ- ja elinkeinoministeriön kevyempää tarkastusta pohtineessa työryhmässä esillä ollut yleisluonteinen tarkastus on tilintarkastukselle vaihtoehtoinen tarkastusmuoto. Sitä esitettiin tilintarkastuksen vaihtoehtoksi mikroyrityksille. Yleisluonteisessa tarkastuksessa tarkastustoimenpiteet ovat tilintarkastusta kevyempiä, saavutettu varmuus alhaisempi ja tilintarkastajan antama kertomus erilainen. Yleisluonteisella tarkastuksella haettiin kevennystä nimenomaan pienimpien yritysten velvoitteisiin.

Tilintarkastuksella on kuitenkin pitkät perinteet Suomessa, ja edelleen se nähdään parhaimmaksi ratkaisuksi myös pienimmille yrityksille. Nyt jatkamme eteenpäin kehittämällä LCE-standardia, joka toivottavasti tuo kaivattuja ratkaisuja pk-sektorin tilintarkastuksiin. Vaikka fokus on

tällä kertaa enemmän tilintarkastajan työssä, uskon ratkaisun tuovan kaivattua tarkoituksenmukaisuutta myös yritysten näkökulmasta.

Tilintarkastuksen ympärillä riittää siis keskustelua myös kevätkiireiden jälkeen. Itse toivoisin keskustelua siitä, miten tilintarkastaja voisi olla etenkin pk-yritysten tukena. Maksuvaikeuskysymykset lienevät valitettavan ajankohtaisia, mutta katsetta täytyy suunnata myös kasvuun ja kehittämiseen.

Sanna Alakare

Kesällä saamme
kommentoitavaksemme
luonnoksen
LCE-standardista.

LCE-standardista

RATKAISU

yksinkertaisempiin tilintarkastuksiin

Valmisteilla olevan LCE-standardin tavoitteena on tarjota yksinkertaisemmille tilintarkastuksille ISA-standardeja tarkoituksenmukaisempi viitekehys.

TEKSTI Riitta Laine KUVAT iStock

Kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja eli ISA-standardeja on arvosteltu muun muassa niiden heikosta soveltuvuudesta pienten ja keskikokoisten yhteisöjen tilintarkastuksiin. Yksityiskohtaisten vaatimusten runsaus, standardin heikko ymmärrettävyys ja joidenkin yksityiskohtien huono soveltuvuus esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden tai omistajayrittäjäyhtiöiden tilintarkastuksiin vaikeuttaa standardien soveltamista.

Suomessa ISA-standardeihin liittyviä haasteita on pyritty ratkaisemaan säätämällä tilintarkastuslakiin helpotus, jonka mukaan standardeja voi pienissä yrityksissä noudattaa "tarkoituksenmukaisessa laajuudessa". Se, mitä tällä skaalaamiseksi

tai suhteelliseksi soveltamiseksiin kutsutulla helpotuksella käytännössä tarkoitetaan, on jäänyt määrittelemättä sekä lain perusteluissa että lain säätämisen jälkeen.

Soveltuvuushaaste on maailmanlaajuinen

Standardeihin liittyvää haastetta pyrittiin ratkaisemaan vuosia sitten pohjoismaisella SASE-standardilla (Standard for Audits of Small Entities). Hanke ei edennyt maaliin saakka, mutta herätti kansainväliset toimijat pohtimaan ISA-standardien soveltamishaasteita pienemmissä tilintarkastustoimeksiannoissa.

Myös ISA-standardeja laativa IAASB, International Auditing and Assurance Standards Board, on myöntänyt, että standardeihin liittyy

haasteita. Toimintaympäristön monimutkaistuminen on johtanut tilintarkastuksen ja sitä ohjaavien ISA-standardien monimutkaistumiseen.

Tilintarkastuksen laatu kärsii, kun standardeja ei ymmärretä tai niiden mukaan ei osata tai pystytä toimimaan. Soveltamisen haasteellisuus ilmenee erityisesti pienemmissä toimeksiannoissa, joihin ei ole mahdollista tai järkevää käyttää aikaa siten, että standardien yksityiskohtaiset vaatimukset voitaisiin täyttää.

IAASB pitää huonona ratkaisuna sitä, että eri maat vastaavat standardien haasteisiin nostamalla tilintarkastusrajoja tai laatimalla kansallisia suhteellisen soveltamisen tai pk-tilintarkastusten ohjeistuksia tai standardeja. Joissain maissa on ▶

LCE on kuin ISA:n pikkusisko – samoista palikoista rakennettu, mutta pienempi.

- siirretty alemman varmuustason varmennukseen pienempien yhteisöjen osalta. Kansalliset ratkaisut vähentävät tilintarkastuksen kansainvälistä vertailukelpoisuutta ja heikentävät yhteisten standardien merkitystä. Pahimmillaan ne saattavat myös vähentää tilintarkastuksen arvostusta.

Myös Suomessa moni tilintarkastuksen sidosryhmä toivoo, että korkeamman varmuuden antavaa tilintarkastusta tehdään laajalti myös pienissä yrityksissä. Tilintarkastuksen on oltava mahdollisimman yhteisistä, laadukasta ja kansainvälisesti vertailukelpoista. Nämä sidosryhmien toiveet tulivat ilmi muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön kevyempää tarkastusta käsitelleessä mietinnössä vuonna 2020.

LCE-standardia edistetään vauhdilla

IAASB haluaa asiaan kansainvälisen ratkaisun, joka pitää yhteiset standardit relevantteina ja soveltamiskelpoisina kaikenlaisissa ja kokoisissa tilintarkastuksissa. Ratkaisulla on todettu olevan jo kiire, mutta standardin laatimisessa on kuitenkin noudatettava asianmukaista prosessia.

Ratkaisun löytämiseksi IAASB teki vuosina 2018–2019 taustaselvityksen, jonka perusteella se päätyi kolmeen

vaihtoehtoiseen ratkaisuun. Tässä artikkelissa keskitytään erilliseen LCE-standardiin, Audits of Less-Complex Entities, jonka ensimmäistä luonnosta käsiteltiin IAASB:n kokouksessa joulukuussa 2020.

Artikkelini pohjautuu siis standardiluonnokseen, joka voi muuttua käsittelyprosessissa merkittävästikin vielä ennen ensi kesää, jolloin siitä on tarkoitus julkaista virallinen standardiluonnos eli ns. Exposure Draft (ED).

LCE-standardin lopullisesta voimaantulosta ei ole vielä esitetty arviota. Sen soveltamisalasta päätetään kansallisesti huomioiden standardiin sisällytettävät rajoitukset.

LCE-standardin pohjana on ISA

Vaikka ISA-standardeja kohtaan on esitetty kritiikkiä, ne ovat hyvä viitekehys tilintarkastukselle. LCE-standardi perustuu ISA-standardeihin ja niissä esitettyihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. LCE-standardissa ISA-viitekehystä tuttua on muun muassa

- terminologia
- tilintarkastuksen tavoite ja tavoiteltava varmuustaso
- riskiperusteisuus ja olennaisuus
- tilintarkastajan tavoitteet ja tietyt tarkastustoimenpiteet
- ammatillinen harkinta ja skeptisyys
- eettiset säännöt ja laatustandardit.

Myös LCE-standardin mukaan tehty tarkastus on tilintarkastusta, ja sillä saavutettava varmuustaso tilinpäätöksen oikeellisuudesta on korkea eli tilintarkastuskielillä ”kohtuullinen”. Tämä on yksi tärkeimmistä periaatteista LCE-standardia laadittaessa, koska alemman varmuustason tuottaville tarkastuksille on jo omat standardinsa, kuten ISRE 2400 yleisluonteiselle tarkastukselle.

Tilintarkastuksella on vakiintunut paikkansa yhteiskunnassa ja taloudellisen raportoinnin ketjussa. Tilintarkastuksen ja sen tuottaman varmuustason herättämästä luottamuksesta ei haluta luopua niin sidosryhmien kuin tilintarkastajien keskuudessa.

LCE - STANDARDI

Suomen Tilintarkastajat ry kannattaa LCE-standardia ja haluaa edistää sen käyttöönottoa Suomessa. Standardiin sisältyvien käyttörajoitusten puitteissa soveltamisalasta on keskusteltava kansallisesti. Soveltamisalaa voidaan pohtia esimerkiksi yhteisömuodon, yhteisön koon ja yhteisön soveltaman tilinpäätös-normiston näkökulmasta.

Tilintarkastuksen prosessi ja tavoitteet eivät LCE:n myötä muuttuisi. LCE-standardissa on mukana periaatteita, tavoitteita ja tarkastustoimenpiteitä lähes jokaisesta ISA-standardista. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki ISA-standardien käsittelemät tarkastuksen osa-alueet pitää huomioida myös LCE-standardin mukaisessa tarkastuksessa.

Kuten ISA-standardit, myöskaan LCE-standardi ei juuri anna yksityiskohtaisia määräyksiä sen suhteen, miten tilinpäätöksen luvut käytännössä tarkastetaan. Mukana ovat kuitenkin edelleen muun muassa inventaariin osallistuminen ja muistotositetarkastus. Vaikka tilintarkastus tehtäisiin käyttäen viitekehyksenä LCE-standardia, tilintarkastaja voi aina hakea tarvittaessa lisäohjeistusta ISA-standardeista.

LCE on tavallaan ISA:n pikkusisko, samoista palikoista rakennettu, mutta pienempi. Se on siis mittasuhteiltaan paremmin sopiva yksin-

kertaisemmille tilintarkastustoimeksiannoille, mutta mukana on kaikki olennainen kohtuullisen varmuuden hankkimiseksi.

Vaatimukset tilintarkastukselle tarkoituksenmukaisessa laajuudessa

Miten LCE-standardi sitten eroaa ISA-standardeista? Silmiinpistävimmän tämä tulee esiin vertaamalla standardien laajuutta.

ISA-standardeja on yhteensä 37. Soveltamisohjeineen ja liitteineen standardien pituus ylittää 1 000 sivua. LCE-standardi on yksittäinen standardi, jonka ensimmäisen luonnoksen pituus on 63 sivua. Vaikka käytetty terminologia on sama, on LCE-standardi kirjoitettu ISA-standardeissa käytettyä kieltä jonkin verran yksinkertaisemmin ja ymmärrettävämmiin.

LCE-standardissa on vähemmän yksityiskohtaisia vaatimuksia kaikkien tilintarkastuksen vaiheiden osalta. LCE-standardissa ISA-standardit on

ikään kuin skaalattu alaspäin niin, että ne soveltuvat yksinkertaisemmille toimeksiannoille paremmin. ISA-standardeissa on huomioitu monimutkaiset tilintarkastukset ja monimutkaiset olosuhteet, joita LCE-standardissa ei käsitellä.

Moni standardissa määrätty toimenpide on LCE:ssä paremmin suhteutettavissa asiakkaan kokoon ja monimutkaisuuteen. Tilintarkastuslain tarkoittama kansainvälisten tilintarkastusstandardien soveltaminen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa toteutuu osin jo itse standardissa.

LCE-standardi soveltuu yksinkertaisempiin tilintarkastuksiin

IAASB keskittyy uuden standardin soveltamisalassa ennemminkin toimeksiannon monimutkaisuuteen kuin kokoon. Ratkaisu on järkevä, koska eri maissa tilintarkastusrajat ovat erilaiset, eikä tilintarkastuksen monimutkaisuus ole kiinni yksinomaan koosta. LCE-standardin

- soveltamisesta pitää IAASB:n mukaan määrätä tai sen käyttöä voidaan tarvittaessa rajoittaa kansallisesti.

IAASB sulkee LCE-standardin soveltamisalan ulkopuolelle listayhtiöt sekä tilanteet, joissa lainsäädäntö estää LCE-standardin soveltamisen. Tarkemmin IAASB käsittelee yksinkertaisemman tilintarkastuksen (less-complex audit) soveltuvuutta standardin esipuheessa.

Standardissa mainittujen rajoitusten puitteissa se, onko tilintarkastus yksinkertainen vai monimutkainen, on tilintarkastajan harkinnanvarainen asia. Monimutkaisuus riippuu tilintarkastusasiakkaan luonteesta ja erityispiirteistä sekä sen soveltamasta tilinpäätösnormistosta.

Tilintarkastusasiakkaaseen liittyviä tekijöitä, jotka voivat tehdä tarkastuksesta monimutkaisen, ovat esimerkiksi organisaattorakenteen

tai konsernitilinpäätöksen laatimisen monimutkaisuus sekä toimiminen tiukasti säädellyllä toimialalla.

Mitä monimutkaisempaa tilinpäätöksen laatiminen on, sitä todennäköisemmin myös tilintarkastus on monimutkainen. Tilinpäätökseen liittyviä tekijöitä, jotka voivat tehdä tarkastuksesta monimutkaista ovat esimerkiksi eläkejärjestelyt ja monimutkaiset rahoitusinstrumentit. Myös erilaiset tilinpäätöksen laatimisessa käytettävään tietoon liittyvät tekijät, kuten tiedon lähteiden runsaus ja tiedon hankala saaminen ja käsittely, vaikuttavat siihen, kuinka monimutkaista tilinpäätöksen laatiminen ja siten myös tilintarkastus ovat.

LCE-standardin soveltuvuutta toimeksiantoon pitää harkita paitsi toimeksiantoa vastaanotettaessa ja suunniteltaessa, myös sen kuluessa uusien tietojen ja havaintojen myötä. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @riitta_i_laine

”There is an urgent need for solution”

The development of a separate standard for audit of less complex entities is a key project for IAASB and an exposure draft is expected to be released later this year.

The continued pressure from the Nordics to tackle the difficulties in applying the ISAs for audits of LCEs have played a key role in getting this project on IAASB agenda. This has gotten the LCE

audit issue on the IAASB table and gotten acceptance that this is an issue where there is an urgent need for a solution.

One of the areas that has drawn the most attention and comments during the development and outreach conducted so far has been who should be able to use the standard. The current draft focus on what drives the com-

plexity of the audit but also acknowledges that regulators may want to give more direction on applicability based on jurisdictional needs.

I would like to take the opportunity to encourage everyone to give their feedback on the exposure draft when that is released so that we together can ensure the success of the project.

Kai Morten
Hagen

Kai Morten is working as Technical Director at The Norwegian Institute of Public Accountants. He is also a Task Force Chair at LCE project and IAASB Board Member.

K O L U M N I

Tilintarkastusalan tulevaisuus edellyttää resilienssiä alan toimijoilta

Kriisitilanteissa testataan tilintarkastusyhteisöjen resilienssiä. Innovointi- ja uudistumiskyvyllä pärjätään myös tulevaisuudessa.

Vuosi sitten tilintarkastusyhteisöt joutuivat sopeuttamaan tilintarkastusmenetelmänsä uuteen normaaliin. Keskeillä tilintarkastuksen kiireaikaa oli luotava puitteet etätilintarkastukselle (remote auditing), ilman että tilintarkastukset viivästyivät tai tilintarkastusriskit kasvoivat.

Odottamattomiin toimintaympäristön muutoksiin ja shokkeihin mukautuminen edellyttää resilienssiä. Se auttaa yhteisöä pysymään toimintakykyisenä kriisin keskellä. Optimistilanteessa se luo jopa uusia mahdollisuuksia.

Tilintarkastusalalla ammattitaito ja substanssiosaaminen ovat keskeisiä menestystekijöitä tilintarkastuksen laadun näkökulmasta. Resilienssin näkökulmasta innovointi- ja ongelmanratkaisutaidot ovat avaintekijöitä. Näiden molempien avulla tilintarkastaja voi tunnistaa toimintaympäristön muutokset ajoissa ja luoda niihin tehokkaita ja tilintarkastusstandardien mukaisia ratkaisuja.

Resilienssin kehittäminen edellyttää innovointiin kannustavaa organisaatiokulttuuria. Tilintarkastustoimeksiantoja ohjaavat suurelta osin jäykät standardit, jotka helposti rajoittavat tavanomaisuudesta poikkeavaa ajattelua ja rohkaisevat pikemminkin rutiinomaiseen toimintaan. Tilintarkastusyhteisöihin

olisikin luotava ilmapiiriä, jossa käytettävien työkalujen kirjoa ei rajoiteta tarpeettomasti. Uusia ratkaisuja pitäisi voida testata ja mahdolliset epäonnistumisetkin hyväksyä.

Resilienssi rakentuu myös vuorovaikutuksessa sidosryhmiin ja asiakkaisiin. Tilintarkastuksen onnistumisen näkökulmasta kommunikaatio tilintarkastajan ja asiakkaan välillä, mutta myös tilintarkastustiimin sisällä, on avainasemassa. Pandemian ajan etäyhteydet haastavat perinteisiä tilintarkastuksen menetelmiä, joissa esimerkiksi asiakasyrityksen johdon luotettavuutta on arvioitu pitkälti kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa.

Pitkät asiakassuhteet näyttäisivät luovan resilienssiä tilintarkastustoimeksiantoihin kriisin keskellä. Tutut henkilöt ja kontaktiverkostot tuovat luottamusta, vaikka tarkastus tapahtuisikin etänä ja mahdollisesti uusia alustoja tai muita uusia työkaluja hyödyntäen.

Aika näyttää, kuinka koronapandemian myötä tilintarkastusprosesseihin tulleet muutokset vaikuttavat alaan kokonaisuudessaan. Samoin näemme, kuinka tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt ovat selvinneet vastoinkäymisistä ja onko muutoksista syntynyt alalle uusia toimintatapoja.

Keväällä 2021 koronapandemia ei periaatteessa enää haasta

tilintarkastusyhteisöjä, koska muutokseen on ehditty jo vuoden verran sopeutua. Tilintarkastusalan tulevaisuutta ajatellen juuri nyt on kuitenkin oikea aika luoda niitä työkaluja ja toimintatapoja, joilla kasvatetaan resilienssiä seuraavia poikkeusoloja varten.

Kim Ittonen, KTT

Kirjoittaja toimii Hankenilla tilintarkastuksen apulaisprofessorina ja laskentatoimen yksikön johtajana.

Tilintarkastajan työvälineenä LinkedIn

Kaksi vuotta sitten Suomen Tilintarkastajat järjesti LinkedIn-koulutuksen. Koulutuksen innostamana tilintarkastaja Paula Roima julkaisi ensimmäisen postauksensa. Nyt hänen julkaisunsa tavoittavat satojatuhansia ihmisiä, ja LinkedInin kautta tulee uusia asiakkaita.

TEKSTI Marjukka Kähönen

Paula Roima on yksi aktiivisimmista tilintarkastusalan somevaikuttajista LinkedInissä.

Suomen yksi tunnetuimmista somettavista tilintarkastajista on **Paula Roima**. Hän kertoo käyttäneensä aiemmin Facebookia ja hiukan Twitteriä, mutta innostuneensa todella vasta LinkedInistä.

Kanava sopii parhaiten hänen ammatillisiin tarkoituksiinsa.

Emme tunne Paulan kanssa ennestään, mutta pyydän häntä LinkedIn-kontaktiksi ja kysyn kutsuviestissä lupaa käyttää kuvakaappauksia hänen tilistään artikkelin kuvitukseksi. Paula hyväksyy kutsuni vielä samana iltana ja vastaa: "Ilman muuta saa käyttää 😊"

Näin LinkedIn toimii. Ammatillinen somepalvelu tarjoaa helpon tavan verkostoitua ja vaihtaa muutama sana ennestään vieraan ihmisen kanssa. Aiemmin uusia kontakteja

luotiin seminaareissa, cocktail-tilaisuuksissa tai vaikka koulutuspäivillä. Nyt kun lähitapaamiset poikkeus-tilanteen takia ovat vähentyneet, LinkedIn tarjoaa entistäkin tärkeämmän väylän luoda uusia suhteita.

– Aluksi lähdin liikkeelle siitä, että kaikki LinkedIn-kontaktini ovat tuttuja. Nykyään verkostoissani on paljon sellaisia ihmisiä, joita en tunne. Suurin osa tykkäyksistäkin tulee tuntemtomilta, Paula kertoo.

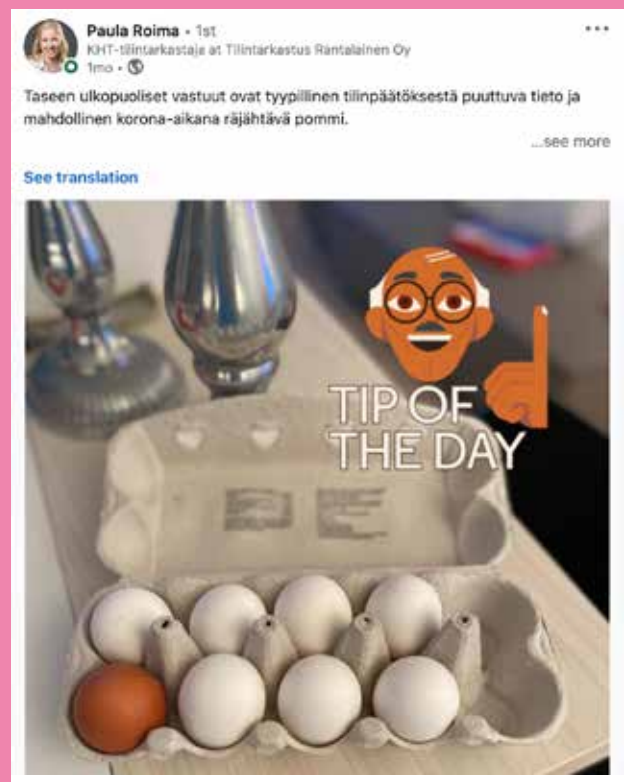
Miksi jotkut julkaisut näkyvät laajalle, toiset eivät?

Sosiaalisella medially viitataan verkkopalvelualustoihin, joissa käyttäjillä on mahdollisuus itse aktiivisesti tuottaa ja julkaista sisältöjä. Periaatteessa joka käyttäjällä ja julkaisulla on yhtäläinen mahdollisuus saavuttaa suurikin yleisö.

Käytännössä näin ei kuitenkaan ole, vaan toiset julkaisut näkyvät sadoilletuhansille, toiset tavoittavat vain joitakin satoja. Somen algorit-

min perusidea aukeaa, kun pysähtyy miettimään somepalveluiden ansaintalogiikkaa. Palveluntarjoajien liikevaihto koostuu mainostilan (tai muiden palveluiden) myynnistä.

Esimerkiksi Facebook tekee pääosan tuloksestaan myymällä käyttäjistä keräämäänsä dataa kohdenustyökalujen kautta mainostajille. Facebookissa yrittäjä voi kohdentaa mainoksensa muun muassa iän, sukupuolen, sijainnin ja käyttäjän kiinnostuksen mukaan. Tarjolla on työkaluja myös BtoC-puolelle. Tilintarkastuspalveluita tarjoava yritys voi kohdentaa Facebook-mainontaansa esimerkiksi nettisivukävijöilleen tai profiililtaan samankaltaisille henkilöille.

Somepalveluille ovat eduksi sellaiset sisällöntuottajat, joilla on laajat verkostot ja joiden postaukset herättävät vuorovaikutusta. Siksi algoritmi nostaa näitä julkaisuja monien käyttäjien silmille. Sama toisinpäin: julkaisu, joka ei herätä vuorovaikutusta, ei tuota palvelulle käyttäjädataa, jota se voisi myydä eteenpäin.

– Ymmärrän kyllä vähän algoritmien ideaa, mutta minulla ei ole ollut sellaista aktiivisen kasvun strategiaa, että olisin esimerkiksi kasvattanut määrätietoisesti seuraajamäärää. Oma tyylini on jakaa osaamista ja kokemusta asioista, jotka itseä kiinnostavat, verkostoitua ja pitää kivaa. En ota somehommiesta paineita, Paula toteaa.

Sisältöjä omasta työstä matalalla julkaisukynnyksellä

Paulan omista intresseistä kumpuava strategia näyttääkin toimivan. Ei ihme. Ihmisten kanssa menestyy sekä oikeassa elämässä että sosiaalisessa mediassa olemalla oma itsensä ja juttelemalla itselle kiinnostavista asioista muiden samoista asioista kiinnostuneiden kanssa.

Hän kertoo, että postausten aiheet nousevat usein omasta

työstä, esimerkiksi asiakaskeissistä tai kollegan kysymyksestä. Olenaisinta on oivaltaa, mikä aihe saattaisi kiinnostaa muitakin ja käyttää sellaista postausten sisältönä. Sama somevaihe Paulalla on päällä myös kuvien suhteen.

– Otan kaikenlaisia random-valokuvia varastoon. LinkedInissä on hyvä olla valokuva mukana postauksessa.

Vaikka Paula kertoo julkaisevansa lähinnä tilintarkastukseen ja yrittäjyyteen liittyviä sisältöjä, julkaisujen aihepiirit ja kielen taso puhuttelevat laajaa yleisöä. Lähiaikoina Paula on kirjoittanut LinkedIniin muun muassa

Jarkko Sjöman on henkilöbrändäyksen asiantuntija. Hän on yksi maailman seuratuimmista vaikuttajista LinkedIn SlideSharessä.

perintöveroista, petoksista, verotuksesta, taseen ulkopuolisista vastuista, hallitustyöskentelystä, työhyvinvoinnista, virtuaalisesta varastoinventaarista...

Yksi postaus synnytti varsinaisen hittituotteen.

– Päädyimme koronan takia hoitamaan varastoinventaarin asiakkaan kanssa videon välityksellä, ja tein tästä julkaisun LinkedIniin. Sen jälkeen olen sopinut jo kolme muutakin videoinventaaria, Paula naurahtaa.

Rima postauksiin oli aluksi älyttömän korkealla.

– En ole mikään kirjoittaja, mutta minulla on jonkinlainen sisäinen palo viestiä ja jakaa tietoa. Jos minulla on jokin ajatus, jaan sen nykyään saman tien. Sisällön relevanttiutta saatan kyllä pysähtyä miettimään, mutten jännitä sitä, saako postaus sata tykkäystä vai ei.

Asiantuntijat someen – yhä kiihtyvällä vauhdilla

Paulan innosti LinkedIniin pari vuotta sitten henkilöbrändäyksen ja digitaalisen vaikuttajaviestinnän valmentaja **Jarkko Sjöman**, joka kävi koulutussessassa tilintarkastajia.

Ne, jotka tekevät somea tänään
strategisesti ja tavoitteellisesti,
voittavat huomenna.

► Jarkko kertoo tottuneensa siihen, että monet asiantuntijat kohtaavat hänet kädet puuskassa.

– Ajatellaan, että some on kissa-videoita, meemejä ja pallomeri, eikä vakavasti otettavan asiantuntijan paikka.

Hän kertoo, että sosiaaliseen mediaan suhtauduttiin kuluttaja-yrityksissäkin vielä muutama vuosi sitten lähinnä sivutoimintana, ja palveluihin tuotettiin materiaalia aika kevyesti. Nykyään suhde on hyvinkin strateginen.

Taustalla on ostoprosessin nopea muutos. Vanha tuttu myynnin supilo on muuttunut tippaleiväksi, ja sosiaalisen myynnin osuus kasvaa edelleen.

– Me ihmiset teemme yhä enemmän ostopäätöksiä suosituksen pohjalta. Kysymme kumppaneilta, tietääkö joku hyvää tilitoimistoa. Rekrytoitavia, palveluita ja yhteistyökumppaneita kartoitetaan omista verkostoista ja verkostojen verkostoista.

Asiantuntijuutta ei enää myydä. Se löydetään.

Koronan aikaisessa ja jälkeisessä maailmassa digitaalisen kohtaamisen merkitys korostuu entisestään. Luottamusta ei voi rakentaa tuputta-

malla yrityksen tuotetta tai tarjoilemalla harmaata yritysviestintää.

– Me ihmiset haluamme jutella ihmisten ja asiantuntijoiden kanssa mieluummin kuin organisaation logon kanssa. Jos oma verkostosi ja vaikuttavuutesi kasvaa, myös yritysesi voi vahvasti.

Onko jo myöhempiä lähteä rakentamaan asiantuntijabrändiä vaikka LinkedIniin?

– Ei. Ne, jotka tekevät somea tänään strategisesti ja tavoitteellisesti, voittavat huomenna. LinkedInissä on 1,3 miljoonaa suomalaista, heistä yli miljoona on hiljaa. Tilaa on. Jos joka tapauksessa selaa somea, yhtä hyvin sen ajan voi käyttää myös määrätietoisesti hyödykseen.

Klikkaamalla näkyvyyttä tilintarkastuslalle

Algoritmit pyrkivät tarjoamaan somekanavissa juuri meille kohdennettuja relevantteja sisältöjä. Kun viihdymme palvelun käyttäjinä, näemme kohdennettuja mainoksia, kulutamme alustan palveluita ja tuotamme euroja palvelun ylläpitäjälle. Mitä me itse saamme?

Paulan mukaan paljonkin.

– Oma somepresenssini perustuu siihen, että olen niillä foorumeilla,

missä on kiinnostavia ihmisiä.

LinkedIn-näkyvyys on tuottanut minulle paljon, kuten uusia kiinnostavia asiakkaita. Lisäksi saan puheenvuoroja artikkelipyynnöitä ja kutsuja jopa hauskoihin tapahtumiin. Jos tekisin tätä vielä astetta harkitummin, voisin elättää itseni tällä.

Paulan sisällöt ovat tosiaan kiinnostavia. Koska tiedän, miten algoritmi toimii, käyn varta vasten tykkäämässä useasta Paulan LinkedIn-postauksesta. Haluan, että LinkedIn osaa tarjota minulle jatkosakin hänen tuottamaansa sisältöä.

Samalla autan Paulan julkaisuja ja välillisesti myös tilintarkastuslalla näkymään hiukan laajemmalle. ■

Marjukka Kähönen

Marjukka Kähönen toimii viestinnän asiantuntijana Noon Kollektiivissa

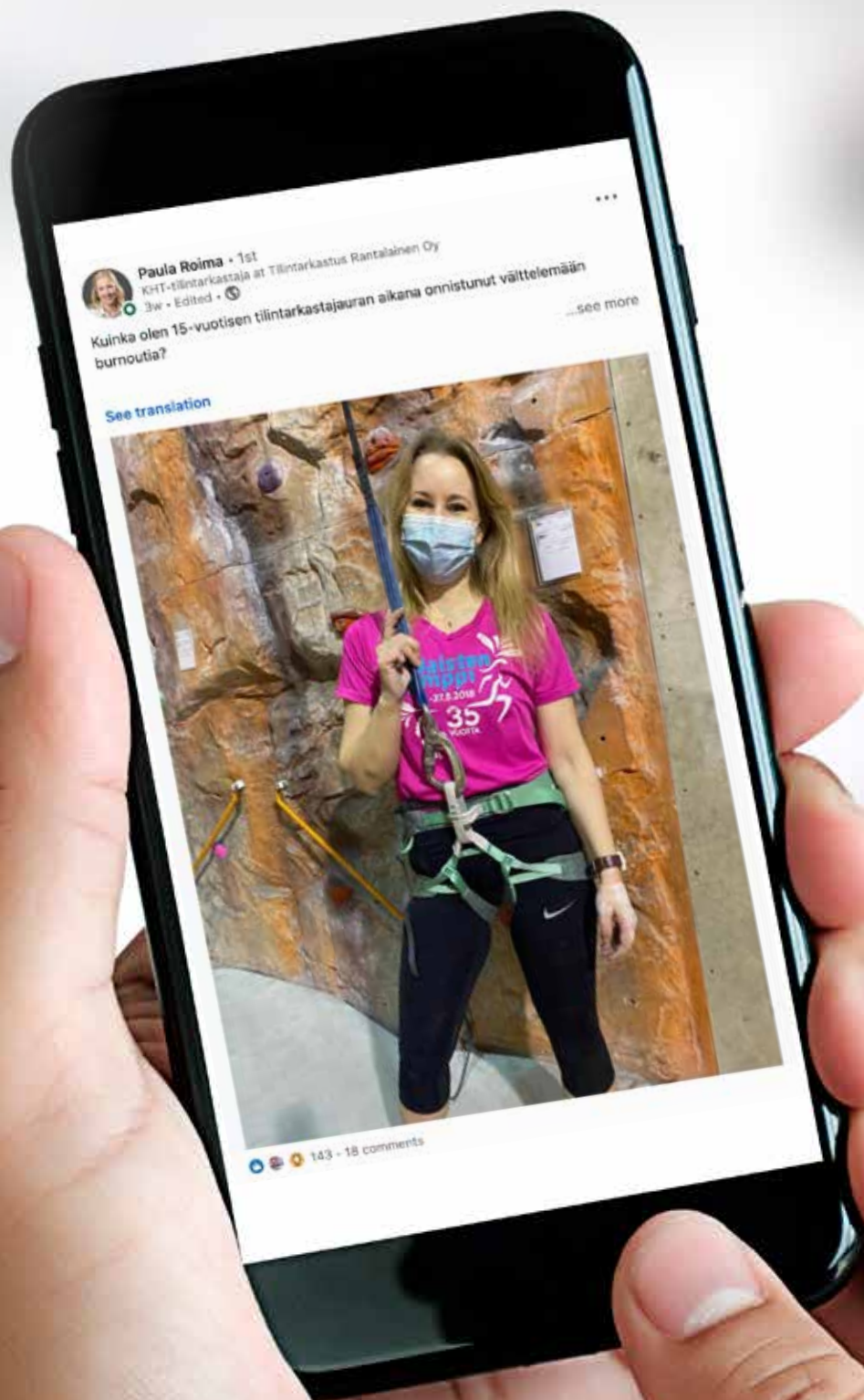
Seuraa Suomen Tilintarkastajat ry:tä sosiaalisessa mediassa:

@STyhdistys

Suomen Tilintarkastajat ry | ST-Akatemia Oy

Tilintarkastajabarometri luotasi koronatunnelmia

Koronapandemia ei kohtelee toimialoja tasapuolisesti. Tätä vahvasti tammikuun alussa julkaistu tilintarkastajabarometri, joka luotasi näkymää päättyneeseen ja tulevaan koronavuoteen.

TEKSTI **Minttu Sallinen**

Toteutimme jäsenillemme vuoden lopussa kyselyn, jossa kartoitimme tilintarkastajien näppituntumaa talouden tilasta. Vastauksista muodostettiin tilintarkastajabarometri, joka luotaa yritystalouden näkymiä koronapandemian keskellä.

Koronarajoitukset osuivat kipeästi osaan toimialoista

Maaliskuussa 2020 alkanut koronapandemia kuritti erityisesti toimialoja, joiden toimintamahdollisuuksiin koronarajoitukset osuivat. Liikevaihdon kehityksen näkökulmasta kärsijöitä olivat erityisesti majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä taide-, viihde- ja virkistysalan yritykset. Tukku- ja vähittäiskaupan sekä rakentamisen toimialoilla vuosi oli sen sijaan positiivinen.

Investointien
viivästymiset kertautuvat
ajassa ja aiheuttavat
talouteen ylimääräisiä
”sakkokierroksia”.

Koronavuosi heijastui investointeihin ja rekrytointeihin toimialasta riippumatta. Investoinnit pienenivät kaikilla toimialoilla ja henkilöstömäärän kehittyminen oli positiivista ainoastaan sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Tulevien 12 kuukauden osalta investointien ennakoitiin olevan edelleen miinusmerkkisiä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Suomen Tilintarkastajat ry:n puheenjohtaja **Ilkka Kujala** pelkäsi investointien viivästymisen kertautuvan ajassa.

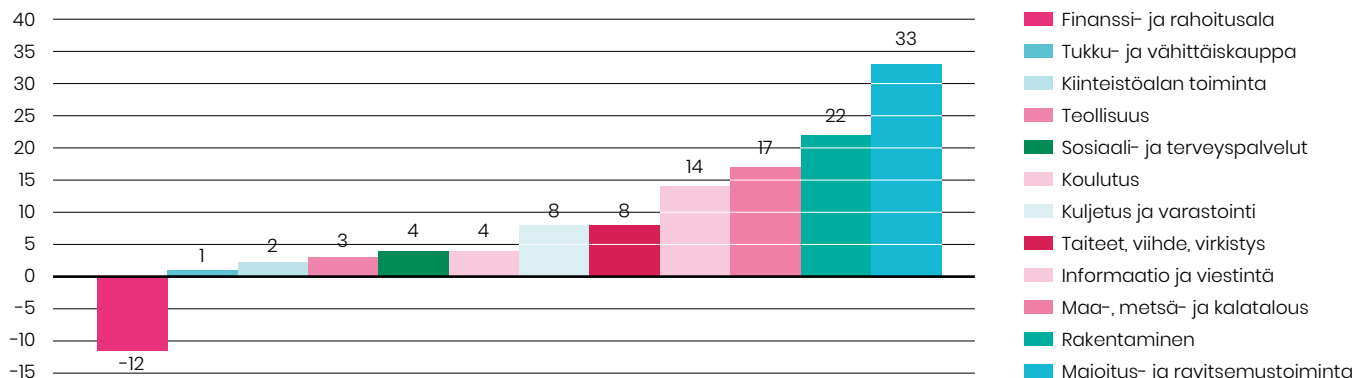
– Talouskasvun kannalta olisi erittäin tärkeää saada investoinnit oikea-aikaisesti kasvuun. Investointien viivästymiset kertautuvat ajassa ja aiheuttavat talouteen ylimääräisiä ”sakkokierroksia”. Myöskään inhimillisen tragedian osuutta ei voi vähätellä.

Epävarmuus tulee jatkumaan

Helpotusta ei ole näköpiirissä ainakaan kaikille toimialoille. Barometrikyselyn aikaan liikevaihdossa nähtiin kuitenkin positiivista virettä esimerkiksi informaation ja viestinnän toimialalla. Myös joillain muilla aloilla alkaneen vuoden arvioitiin menevän hieman aiempaa vuotta paremmin.

Toiminnan jatkuvuuden vaarantumisen uhka näyttäytyi voimakkaana majoitus- ja ravitsemusyrityksissä sekä taiteiden ja viihteen toimialoilla. Myös teollisuuden ja rakentamisen ennakoitiin jossain määrin kärsivän, koska tilauskirjojen oheneminen vaikuttaa tyypillisesti viiveellä näillä toimialoilla.

Toiminnan jatkuvuuteen liittyvät ongelmat kasvavat lähes kaikilla toimialoilla

Vastausasteikko:

Kasvaa merkittävästi, kasvaa jonkin verran, pysyy ennallaan, pienenee jonkin verran, pienenee merkittävästi, en osaa sanoa

Saldolukujen laskukaava: (kasvaa merkittävästi + 0,5* kasvaa jonkin verran) – (0,5* pienenee jonkin verran + pienenee merkittävästi)

Barometrin ilmestymisen aikoihin Ilkka Kujala arvioi, että vuoden 2021 kulkuun tulevat isossa kuva-va vaikuttamaan koronapandemian kehittyminen, tukipakettien kohdentuminen ja yritysten varsinaisen liiketoiminnan kehittyminen. Epävarmuus tulevasta näyttäytyi vahvana.

Maaliskuun puolivälissä pyysimme Ilkkaa peilaamaan tilintarkastajabarometrin tuloksia nykyhetkeen. Kuvaan oli astunut uusia muuttujia ainakin virusmuutoksen ja rokotesaatavuuteen liittyvien haasteiden muodossa. Silti kokonaiskuvassa oli Ilkan mukaan nähtävissä myös valonpilkahduksia.

– Nyt meillä on jo julkaistua talousdataa vuoden 2020 osalta. Kun katsotaan talouden kokonaiskuvaa, Suomi pärjasi kahden ensimmäisen korona-aallon osalta vähintäänkin tyydyttävästi verrattuna muihin Euroopan maihin.

– OECD:n ennusteissa maailmantalouden kasvulu-kuja on korjattu Yhdysvaltain tukipaketin julkistamisen jälkeen ylöspäin. Tällä on luonnollisesti välillisiä positiivisia vaikutuksia myös tänne Pohjolaan. Fyysistä läsnä-oloa edellyttävä liiketoiminta on kuitenkin edelleen isojen haasteiden edessä Suomessa. Yhteiskunnan tukitoimet ovat joiltain osin elinehto suurelle osalle näiden toimialojen yrityksistä. ■

Tilintarkastajabarometri tarjoaa objektiivisen näkymän talouden kehitykseen

Tilintarkastajabarometri peilaa yritysten tilaa liikevaihdon, investointien, henkilöstömäärän ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvien kysymysten osalta päättyneen tilikauden ja tulevien 12 kuukauden osalta. Barometri perustuu tilintarkastajien arvioihin asiakasyritystensä taloudellisesta tilanteesta.

Tilintarkastajat tarkas-tavat vuosittain yli 100 000 yrityksen taloustiedot. Barometri tarjoaa poikkeuk-sellisen laajaan aineistoon pohjautuvan näkemyksen

talouden tilasta ja kehityk-sestä. Tilintarkastajat ovat yrityksistä riippumattomia, joten barometri on objek-tiivinen näkymä yritysten tilaan. Valtaosa tilintarkas-tuksista kohdistuu pieniin yrityksiin, joten kysely kuvaa poikkeuksellisen laajasti myös pienten ja keski suur-ten yritysten talousnäkymiä.

Barometriin voi tutustua verkkosivuillamme: tilintarkastajat.fi/uutiset/tilintarkastaja-barometri-2021

Aula Research Oy toteutti tilintarkastajabarometrikyselyn Suomen Tilintarkastajat ry:n toimeksiannosta aikavälillä 12.11.–8.12.2020. Kyselyyn vastasi yhteensä 307 henkilöä eli 25,6 % yhdistyksen tilintarkastajajäsenistä.

Vastuullisuusraportoinnin merkitys kasvaa nopeasti

Ilmastonmuutos vauhdittaa vastuullisuusraportointia eri suunnista. Vastuullisuusraportoinnin varmentamiseen kaivataan tulevaisuudessa sekä pelisääntöjä että vahvoja talousosaajia.

TEKSTI **Hanna Silvola** KUVAT **iStosck**

Vastuullisuusraportoinnista on tullut isoille yhtiöille normi, sillä niiden odotetaan julkaisevan perinteisten talouslukujen lisäksi vastuullisuustietoja. Yrityksiä vastuullisuuteen motivoivat ennen kaikkea maine- kysymykset, mutta yhä useammin myös riskienhallinta ja varautuminen lainsäädäntöön sekä sidosryhmien odotukset.

Sijoittajat ovat luoneet painetta vastuullisuuteen jo viimeisen vuosikymmenen ajan, lähivuosina painetta raportointiin kasvattavat rahoittajat. Vastuullista liiketoimintaa ei siis tehdä vihreästä sydäimestä vaan kasvavien liiketoimintamahdollisuuksien vuoksi.

Kun arvioidaan yritysten vastuullisuutta, tarkastellaan sen ympäristö-, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Sijoittajapuolella puhutaan ESG-näkökulmista (Environmental, Social and Governance), jossa taloudellisesta vastuusta käytetään termiä hyvä hallintotapa.

Sijoittajat arvioivat sijoitusten kestävyyttä pitkällä aikavälillä

Sijoittajat analysoivat ESG-tekijöiden vaikutusta sijoituskohteen tuottoon suhteessa riskiin. He haluavat välttää sijoituksia yrityksiin, jotka menettävät arvoaan eli liiketoimintamahdollisuuksiaan pitkällä aikavälillä, esimerkiksi hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymisen seurauksena.

Kun arvioidaan yrityksen vastuullisuutta, tarkastellaan sen ympäristö-, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia

Voittajien ja häviäjien tunnistaminen ilmastonmuutoksen vastaisessa liiketoiminnassa onkin avainasemassa: mitkä yritykset tuottavat tuotteita ja palveluita, jotka ratkaisevat globaaleja kestävän kehityksen haasteita, mitkä yritykset generoivat lisää näitä globaaleja ongelmia?

Sijoittajat arvioivat, minkä yrityksen tuotteille on kysyntää vielä vuosikymmenen kuluttua ja miten yritys muokkaa strategiaansa vastaamaan muuttuvia odotuksia. Jos tulevaisuudessa on odotettavissa kassavirtojen hiipumista tai taseessa on paljon arvoaan menettäviä varallisuuseriä, miten yritys ratkoo näitä haasteita?

Näitä sijoittajia askarruttavia kysymyksiä kannattaisi jokaisen tilintarkastajankin hetki miettiä. Antaako yrityksen vuosiraportti yrityksen taloudellisesta tilanteesta oikean ja riittävän kuvan vielä sen jälkeenkin kun ESG-riskit on huomioitu?

Ilmastonmuutos vauhdittaa raportointia

Vastuullisuusraportointi on pitkään perustunut vapaaehtoisuuteen. Raportointiin liittyvän lainsäädännön moottorina toimii EU, jonka päätökset jalkautetaan jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön. Vuoden 2017 alusta voimaan tullut EU-direktiivi ei-taloudellisen tiedon raportointivelvollisuudesta (NFRD) velvoitti suuret yhtiöt raportoimaan perusasioista, mutta edelläkävijäyritysten raportointi on jo valovoimia lakisäateisiä velvoitteita edellä.

Ei-taloudellisen tiedon raportointivelvollisuutta koskeva direktiivi on nyt päivitettävänä ja laajempia raportointivelvoitteita voidaan pian odottaa. Tämä on yksi osa meillä olevaa, varsin laajaa EU:n kestävän rahoituksen toimenpideohjelmaa (EU Sustainable Finance Action Plan).

Valmisteilla oleva lainsäädäntö pyrkii ohjaamaan sekä julkisia että yksityisiä rahavirtoja kohti kestäviä investointeja. Komission arvion mukaan EU-alueella tarvitaan 260 miljardin euron vuosittaiset lisäinvestoinnit kestäviin kohteisiin, jotta EU saavuttaisi Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n Agenda 2030 -tavoitteet. Tavoitteena on kestävä ja hiilineutraali talous. Tämän tukemiseksi EU kanavoi myös julkista tukirahaa Green Dealin (Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelma) kautta.

On kuitenkin selvää, että muutokseen tarvitaan yksityisten rahavirtojen hallittu uudelleenallokaatio.

Käytännössä rahoittajat (pankit) valjastetaan vaihtamaan, että vastuullisuus näkyy lainarahan saatavuudessa ja hinnassa. Lakipaketin valmistelussa selvitetään esimerkiksi, miten luottoluokitukset ja vastuullisuusluokitukset voitaisiin integroida. Vastuullisuus integroidaan myös osaksi sijoitusneuvontaa. Suomalaiset pankit ovatkin reagoineet tähän jo proaktiivisesti ja kehittävät parhaillaan uusia työkaluja ja toimintatapoja. Myös institutionaalisille sijoittajille kaavaillaan velvoitteita sisällyttää ESG-näkökulmat sijoituspäätöksiin.

EU-lainsäädännön ohessa merkittävä ja vauhdilla yleistynyt raportoinnin muoto on ilmatoriskejä kuvaava TCFD-raportti (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures). Siinä missä perinteinen vastuullisuusraportti kertoo yrityksen vaikutuksista sen ympäristöön (ESG), TCFD kuvaa ilmatorisikin vaikutuksia yritykseen aina sen strategiasta raportointiin. TCFD on relevantti raportointiviitekehys, koska ilmastonmuutos koskettaa jokaista yritystä, vaikka sen omat ympäristövaikutukset olisivatkin vähäisiä.

TCFD on osoittautunut merkittäväksi työkaluksi erityisesti sijoittajien keskuudessa, koska ilmatorisikää ei voi perinteiseen tapaan poissulkea sijoituksista. Erityisesti eläkeyhtiöt, pankit ja vakuutusyhtiöt näyttävät olevan kiinnostuneita siitä, miten ilmatoriski vaikuttaa heidän rahoittamiinsa tai sijoittamiinsa yrityksiin.

Vastuullisuusraportointi Suomessa

Tällä hetkellä parisataa suomalaista yritystä julkaisee vastuullisuusraportin ja noin 40 yhtiötä varmennuttaa tietoja ulkopuolisella varmentajalla. Suomalaisyritykset raportoivatkin suhteellisen hyvin vastuullisuusasioista, ja pörssiyrityksemme ovat kansainvälistä kärkeä myös raportoinnin laajuudessa.

Kansainvälisesti yritysvaluuttatietojen varmennus on kuitenkin verrokkimaita vähäisempää.

Mistä vähäinen vastuullisuusraportointien varmennus sitten johtuu? Haastateltuani laajasti sekä varmentajia, yrityksiä että sidosryhmiä, syyksi näyttää nousevan

- vahva suomalainen luottamuksen kulttuuri. Osapuolet eivät usko, että yritykset raportoisivat tarkoituksenmukaisesti väärää tietoa.

Mutta vastuullisuusraportteihin voi silti jäädä virheitä ja niissä saatetaan korostaa epäolennaisia tietoja.

Joukossa voi aina olla myös yrityksiä, jotka yrittävät antaa mahdollisimman positiivisen kuvan, sillä nykyinen sääntely – tai sen puute – mahdollistaa valikoivuuden raportoitavien asioiden suhteen. Viherpesu ei kuitenkaan vie pitkälle, sillä osaavat raportin lukijat huomaavat puutteet helposti. Yhtenäisten pelisääntöjen puuttumisen vuoksi raporttien lukutaito korostuu. Itse asiassa kokenut yritysvastuuosaaja lukee vastuullisuusraportteja siinä valossa, mitä niistä puuttuu.

Mutta suomalaiset siis luottavat, että lähtökohtaisesti raportoidut tiedot ovat totta ilman varmennustakin. Varmennuksen tarve kuitenkin kasvaa, kun sidosryhmiin tulee kansainvälisiä toimijoita, esimerkiksi sijoittajia. Erilaisissa ESG-luokituksissa varmennuksesta saa lisäpisteitä, ja pörssiyrityksillä onkin tarve pärjätä vertailuissa sijoittajien ja rahoittajien houkuttelemiseksi.

Varmennukseen tarvitaan kipeästi pelisääntöjä

Varmennuksen yleistymisen haasteena ovat vapaaehtoisuuden lisäksi puuttuvat yhteiset pelisäännöt. Jokaisella tilintarkastusyhteisöllä ja konsulttitoimistolla on omat sisäiset prosessinsa ja tarkastustoimenpiteensä. Analysoin muutama vuosi sitten kaikki julkiset varmennuslausunnot, ja lopputulema oli, että tehdyt varmennustoimenpiteet vaihtelivat merkittävästi.

Varmennuksen tilaajan eli yrityksen kannalta varmennustarjoukset ovat hämmentäviä ja hankalasti vertailtavissa. Lisäksi varmennuksen eri tasoja – kohtuullinen tai rajoitettu varmuus – ei tunneta kovinkaan hyvin. Sidosryhmien on vaikea tulkita, mitä vastuullisuustietoja integroidussa vuosikertomuksessa on varmennettu ja mitä ei. Yksityiskohtien selvittäminen koetaan työlääksi.

Haastattelemieni yritysedustajien mukaan myös konsultoinnin ja varmennuksen ero on epämääräinen. Isomilta skandaaleilta on toistaiseksi välttytty, mutta yhteiset pätevyys-, riippumattomuus- ja rotaatiovaatimukset olisi nähdäkseni hyvä tuoda myös vastuullisuusvarmenta-

*Laskentatoimen apulaisprofessori, KTT, **Hanna Silvola** tutkii ja opettaa vastuullisuusraportointia ja vastuullista sijoittamista Hanken Svenska handels-höskolanissa ja liikkeenjohdon koulutusohjelmissa. Hän on toinen Vastuullisuudesta ylituottoa sijoituksiin -kirjan (Alma Talent, 2019) kirjoittajista. Silvola on myös julkaissut lukuisia korkeatasoisia julkaisuja kansainvälisissä tiedelehdissä. Hän on opettanut London School of Economicsissa ja vierailut Stanfordin yliopistossa.*

misen puolelle. En pitäisi huonona myöskään sitä, että varmentajan valinta siirrettäisiin johdolta hallitukselle ja varmennuspalkkio julkaistaisiin samalla tavalla kuin tilintarkastuspalkkio.

Raportointi on tärkeä viestinnän väline, ja tulevaisuudessa sen merkitys kasvaa sekä lainsäädännöllisten vaatimusten että sidosryhmien odotusten kasvaessa. Laadukas vastuullisuusraportointi on sekä raportoijan että informaation käyttäjän etu.

Tilintarkastajien ammattikunnalla on tärkeä rooli tiedon luotettavuuden varmistamisessa. Kun globaalit rahavirrat kohdentuvat yhä suuremmassa määrin kestävään liiketoimintaan ja ne raportoidaan integroiduissa

Ilmastonmuutos koskettaa
jokaista yritystä, vaikka sen
omat ympäristövaikutukset
olisivatkin vähäisiä.

vuosikertomuksissa, myös tilintarkastajien merkitys kasvaa suuremmaksi.

**Kasvavat osaamisvaatimukset
haastavat talouden ammattilaisia**

Taloushallinnon ammattilaisten osaamisvaatimukset kasvavat vauhdilla. Myös Suomesta löytyy varsin hyvin vastuullisuusasiantuntijoita, mutta usein heiltä puuttuu syvä talouden substanssiosaaminen.

Vastaavasti osalle taloushallinnon ammattilaisista vastuullisuusraportointi on jossain määrin tuttua, mutta ESG-tekijöiden taloudelliset riskit ja mahdollisuudet vaativat vielä paljon perehtymistä.

Pelkästään ilmastonmuutokseen liittyvien talousvaikutusten ymmärtäminen vaatii paljon opettelua. Tässäkin asiassa finanssisektori on ollut aktiivinen ja sisällyttänyt

vastuullisuusasiat sijoituspalvelututkinnon (APV1) ja sijoitusneuvojan tutkinnon (APV2) tutkintovaatimuksiin.

Myös taloushallinnon koulutus on murroksessa, ja yhä useammassa korkeakoulussa tarjotaan vastuullisuusraportoinnin kursseja.

Hankenilla me emme enää anna opiskelijoiden valita vastuullisuusaiheisia kursseja vain oman kiinnostuksen mukaan, vaan kaikki opiskelijat pääaineesta riippumatta opiskelevat kestävän talouden perusasioita. Kukaan ei voi välttää niiltä tulevaisuuden työelämässä. Innokkaimmat valitsevat lisäksi alan erikoiskursseja, ja tällä hetkellä jo noin kolmasosa laskentaekonomiopiskelijoista kirjoittaa pro gradu -tutkielmansa vastuullisuusnäkökulmasta. Tulevaisuuden tilintarkastajan työkalupakista löytyy siis vastuullisuusraportoinnin ja -varmentamisen perustyökalut. ■

Tilintarkastaja tuo vastuullisuusvarmennuksiin asiantuntemusta

Miten vastuullisuusraportoinnin varmennuksia käytännössä tehdään ja mikä tilintarkastajan rooli prosessissa on? Yritysvastuun raportointi- ja varmennuspalveluista Suomen PwC:llä vastaava Tiina Puukkoniemi valottaa tilannetta ja avaa tulevia kehityssuuntia.

TEKSTI **Minttu Sallinen** KUVA **Petter W**

Minkälaiset perinteet vastuullisuusraportoinnilla on Suomessa?

Vastuullisuusraportointi alkoi yleistyä 2000-luvun alussa, jolloin se painottui enemmän ympäristö- ja henkilöstöasioihin. Raporteissa keskityttiin ehkä enemmän niihin asioihin, jotka olivat hyvin. Usein mainittiin myös hyvän-keveysiisyyteen liittyviä asioita.

Nykypäivänä vastuullisuus on aiempaa merkittävämmässä roolissa ja asiat ovat tulleet vastuullisuus- ja viestintäammattilaisten agendalta myös osaksi yhtiöiden strategiaprosessia. Vastuullisuusasioista keskustellaan yhtiöiden johtoryhmissä ja hallituksissa.

Vastuullisuusraportointia kuvaa-kin nykypäivänä tavoitteellisuus. Raporteissa kerrotaan, minkälaisia tavoitteita yhtiön vastuullisuudelle on asetettu, mitä on jo saavutettu ja mihin tavoitteisiin on vielä matkaa. Kerrotaan myös, kuinka vastuullisuutta johdetaan.

Tiina Puukkoniemi, KHT, toimii tilintarkastuspartnerina sekä yritysvastuun raportointi- ja varmennuspalveluiden vetäjänä Suomen PwC:llä. Hän kuuluu Suomen Tilintarkastajat ry:n vastuullisuustyöryhmään.

2.

Miten vastuullisuusraportoinnin varmennuksia tehdään ja miten ne eroavat tilintarkastuksista?

Vastuullisuusraportoinnin varmennuksen ympärille kytkeytyy poikkeuksellisia seikkoja verrattuna tilintarkastukseen. Yhtiöt voivat itse valita, mitä raportoivat ja miten raportoivat. Vapaaehtoisen yritys vastuutietojen varmennuksen voi käytännössä tällä hetkellä suorittaa kuka vaan.

Tilintarkastusyhteisöjen tekemissä varmennuksissa sovelletaan aina ISAE-standardeja, joko ISAE 3000 tai ISAE 3410 riippuen varmennuksen kohteesta. ISAE-varmennuksissa varmuuden taso voi olla rajoitettu tai kohtuullinen. Suomessa käytetään tällä hetkellä pääosin rajoitetun varmuuden tasoa.

Varmennus toteutetaan tiettyjen kriteeristöjen mukaan. Suomessa kriteeristönä käytetään yleisesti GRI-standardeja. Tilintarkastusyhteisöjen varmennuksissa noudatetaan myös ISQC-standardia, joka edellyttää varmennuspalveluita tarjoavalta tilintarkastusyhteisöltä oman laadunvalvontajärjestelmän ylläpitoa ja noudattamista. Tilintarkastajan tekemä varmennus on myös Patentti- ja rekisterihallituksen vastuulla olevan tilintarkastuksen laadunvalvonnan piirissä.

Tilintarkastajien rooli vastuullisuusvarmennuksessa vaihtelee toimeksiantokohtaisesti. Suomen PwC:llä tilintarkastajia on mukana kaikissa vastuullisuusvarmennustiimeissä. He tuovat mukanaan taloudellisen raportoinnin ja taloushallinnon erityisasiantuntemuksen.

Uskon, että tilintarkastajien rooli vastuullisuustietojen varmentajana kasvaa sitä mukaa kuin raportoinnin merkitys kasvaa ja vaatimus vastuullisuustietojen luotettavuudelle ja oikeellisuudelle korostuu.

3.

Mikä on vastuullisuustietojen varmennuksen merkitys sidosryhmien näkökulmasta?

Vastuullisuusraportoinnin rooli kasvaa koko ajan, ja sitä kautta myös tiedon luotettavuuden merkitys kasvaa.

Sijoittajat, piensijoittajat mukaan lukien, haluavat sijoittaa rahansa vastuullisiin ja ennen kaikkea vihreisiin kohteisiin. Yritysten rahoittajapankit vaativat jo tällä hetkellä Green Bondien eli vihreiden joukko-velkakirjalainojen varmennusta. Myös varmennuksen pakollisuudesta käydään keskustelua nyt, kun EU:ssa uudistetaan muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskeva direktiiviä.

Uskon, että varmennukset yleistyvät, vaikka ne eivät pakollisiksi tulisikaan. Erityisesti, jos vastuullisuustietojen raportoinnille luodaan yhtenäinen viitekehys ja sitä kautta yhtenevät raportointivaatimukset.

Vaikka varmennukset ovat toistaiseksi rajoitetun varmuuden tasolla, raportoitujen lukujen luotettavuus ja tiedonkeruu- ja konsolidointiprosessit kehittyvät varmennuksen myötä. Yritysten vastuullisuusraporttien osalta katsonkin heti ensimmäisenä, ovatko raportissa esitetyt tiedot varmennettuja vai eivät – tämä antaa heti käsityksen raportin sisällöstä ja luotettavuudesta.

4.

Vastuullisuusraportointia tehdään aktiivisesti suuremmissa yrityksissä, mutta tuleeko se yleistymään myös pienemmillä yrityksillä?

Jos ajatellaan nykypäivän trendejä ja sidosryhmien odotuksia, uskallan sanoa, että on vain ajan kysymys, milloin vastuullisuusraportointi tulee ainakin jossain muodossa koskettamaan myös pk-sektoria. Tästä on nähtävillä jo nyt ensimmäisiä merkkejä.

Isommat yritykset tulevat vaatimaan omilta alihankkijoiltaan ja tavarantoimittajiltaan, niiden koosta riippumatta, tiettyjä vastuullisuuteen liittyviä tietoja. Pk-yritykselle kyky seurata ja raportoida omia vastuullisuuslukuja esimerkiksi CO₂-päästöjen osalta voi olla avaintekijä kilpailtaessa muiden alihankkijoiden kanssa.

Tilintarkastuksen näkökulmasta vastuullisuusraportoinnin ja sen varmentamisen merkityksen kasvu tuo tarvetta tilintarkastajan osaamisen kehittämiseksi ja tilintarkastajan roolin monipuolistumiselle. Tilintarkastaja on jo nykyisen roolinsa puolesta varmennuksen asiantuntija, ja hänellä on paljon annettavaa myös raportointiprosessin ja kontrolliympäristön toimivuuteen ja luotettavuuteen. Tilintarkastaja voikin olla mitä oivallisin yritys vastuutietojen varmentaja. ■

Paremmalla vuorovaikutuksella parempi lopputulos

Vuorovaikutustaidot ovat vahvaa valuuttaa – asiantuntijan ydinosaamista. Nappaa tästä artikkelista talteen vinkit hyvään vuorovaikutukseen asiakkaiden kanssa.

TEKSTI Päivi Yli-Kokko PIIRROKSET Shutterstock

Oletko joskus jäänyt miettimään, mitä kollega tarkoitti viestillään? Tai huomannut, että asiakas ei ymmärrä, mitä yrität hänelle kertoa? Entä oletko joskus havainnut viestisi herättäneen voimakkaita tunteita?

Koronavuosi on korostanut vuorovaikutuksen merkitystä entisestään, kun kohtaamiset ovat radikaalisti vähentyneet, siirtyneet virtuaaliseksi tai ainakin maskin taakse. Vuorovaikutuksesta on tullut entistä suunnitelmampaa ja asiapitoisempaa.

Moni meistä on löytänyt myös itsestään uusia puolia. Introvertti on saattanut löytää kaipuun kohdata työkavereita ja asiakkaita tai halun heittäytyä spontaanisti jutustelemaan kahvikupin ääreen. Ekstrovertti on ehkä huomannut kaipaavansa hiljaisuutta ja vaihtelua puuduttavaan Teams-kokousvirtaan.

Miksi hyvä vuorovaikutus on niin tärkeää?

Vuorovaikutus on osa ihmisyyttä. Synnymme vuorovaikutuksen seurauksena, kasvamme ja kehitymme vuorovaikutuksessa, rakennamme asiakassuhteita vuorovaikutuksessa ja teemme töitä yhteistyössä toisten kanssa.

On tärkeää, että tilaisuuksia vuorovaikutukselle on tarpeeksi ja että saamme riittävästi tietoa, jotta voimme tehdä työmme kunnolla. Arvioimme myös vuorovaikutuksen laatua. Onko saamamme tieto hyödyllistä ja relevanttia? Onko esimerkiksi hyödyllistä puhua asiakastapaamisessa jo sähköpostilla viestityistä asioista vai olisiko syytä suunnata suoraan syvemmälle haastavampiin asioihin?

Tutkimusten mukaan onnistunut vuorovaikutus ja viestintä lisäävät ihmisten hyvinvointia ja työn tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Hyvän

asiakassuhteen rakentamiselle ja ylläpitämiselle on aivan olennaista riittävä määrä laadukasta viestintää ja kohtaamista.

Vuorovaikutustaidot ovat asiantuntijan ammattitaidon ydintä

Joskus asiantuntijat ovat niin syvällä omassa substanssissaan, että kokevat, ettei heidän työssään vuorovaikutuksella ja viestinnällä ole juurikaan roolia. "Sen pitäisi riittää, että osaan asiani."

Mutta kuinka asiantuntija voisi välittää asiantuntijuuttaan, jollei hän viesti ja vuorovaikuta muiden kanssa? Olennainen osa asiantuntijatyötä onkin osata jakaa omaa asiantuntijuuttaan, osaamistaan ja kokemuksiaan luotettavasti ja vaikuttavasti.

Arkisten asioiden kommunikointi koetaan usein niin helpoksi, ettemme edes ymmärrä käyttäneemme onnistuneesti vuorovaikutustaitoja. Toisin on silloin, kun kohtaamme voimakkaita tunteita.

Tunteita asiakassuhteessa voivat nostattaa pintaan kiire, virheet, vaatimukset, väärinymmärrykset, syytökset ja haasteet. Asiakas voi olla huolissaan vaikkapa toimintansa jatkuvuudesta tai kokea tilintarkastajan nipottavana viranomaisena.

Tällöin treenatuista vuorovaikutustaidoista ja -työkaluista voi olla

Miten käsitellä asiakkaan tunnekuohua?

1. Anna toisen kertoa ja tunteen tulla.
2. Kuuntele empaattisesti, myötäeläen.
3. Mieti, mitä tämä ihminen tarvitsee sinulta tunnetasolla juuri nyt.
4. Tunnusta toisen tunne ääneen.
5. Pyydä lupaa asian läpikäymiseen.
6. Käy asiatasolla asiaa läpi kysymyksin ja rauhallisesti selostaen.
7. Etsi ratkaisuvaihtoehtoja ääneen.
8. Sovi ratkaisusta ja miten edetään. Tarvittaessa kertaa asiat.

Miten viestiä vaikeista asioista?

1. Älä turvaudu sähköpostiin. Tartu mieluummin luuriin tai sovi palaveri. Suullinen, kasvokkainen viestintä on tehokkainta ja vaikuttavinta.
2. Ota vaikeat asiat puheeksi heti. Aika kärjittää ongelmat.
3. Ole empaattinen. Suhtaudu vakavasti toisen huoliin ja murheisiin.
4. Tee selväksi, kenen vastuulla on asian hoitaminen. Älä ota omalle vastuullesi asiaa, joka kuuluu asiakkaan tontille.
5. Ota tarvittaessa aikalisä. Älä tee nopeita johtopäätöksiä, vaan varmista ja tarkista.
6. Vie asiat päätökseen. Sovi, miten edetään. Älä jätä asiakasta yksin kielteisten fiilisten kanssa.

Miten viestiä vaikeista asioista?

- ▶ rahanarvoista hyötyä. Kun tunteet ottavat vallan asiakkaasta, muista nämä kaksi asiaa:

1. Pysy itse korostetun rauhallisena. Ihan perinteinen "laske kymmeneen päässäsi" tai pari syvää, rauhallista hengenvetoa voi rauhoittaa mahdollisesti omaa nousevaa tunnetta.

2. Huomioi asiakkaan tunne. Kun tunteet ovat pinnalla, kannattaa ensin tyydyttää asiakkaan tunnetarve ja vasta sitten hoitaa asiatarvetta.

Jos kiirehdimme ratkomaan asiaa ja antamaan asiakkaalle vastauksia, on todennäköistä, että asiakkaan tunnereaktio palaa myöhemmin ja asiassa ei päästä eteenpäin.

Katso viereiseltä sivulta tarkemmat vinkit tunnepitoisen tilanteen ratkomiseen.

Kolme kovaa K:ta etäkokouksiin: kysy, kuuntele, keskustele

Joskus tilintarkastajan on nostettava esiin vaikea asia, vaikkapa väärinkäytösepäily tai tiedonpeittely.

Tämä voi tuntua erityisen vaikealta, jos asia pitää käsitellä etänä. Ei nimittäin ole yhdentekevää, millä välineellä viestimme haastavissa tilanteissa.

Onneksi etäyhteydenpitoon on vakiintunut paljon hyviä välineitä. Virtuaalinen kohtaaminen esimerkiksi Teamsillä on paljon monipuolisempi ja henkilökohtaisempi vaihtoehto kuin pelkkä sähköposti. Videoyhteyden rinnalla on myös helppo jakaa materiaalia, ja samalla voi nähdä ja kuulla asiakkaan reaktiot.

Kahdenkeskiset virtuaaliset tapaamiset voivat olla jopa varsin intiimejä. Myös pienryhmien työskentelyyn ja vuorovaikutukseen Teamsin kaltaiset sovellukset toimivat hyvin. Sen sijaan isommat ryhmät ovat vuorovaikutuksen näkökulmasta vähintään haastavia.

Erityisen tärkeää onkin luoda etäkokouksiin hyvä tunnelma. Panosta ytimekkyyteen ja selkeyteen viestinnässä ja pyri viestimään myönteisesti ja rakentavasti. Luottamusta voi rakentaa ainoastaan vuorovaikutuksen kautta, joten muista myös

etäkokouksissa kolme koota: kysy, kuuntele ja keskustele.

Lopuksi vielä muutama vinkki videotapaamiseen: Aseta tietokone niin, että olet suoraan kuvassa. Muista ottaa katsekontakti kameraan, näin syntyy parempi kontakti ja läsnäoleva fiilis. Jotta virtuaaliyhteys toisi lisää arvoa, videokuvat kannattaa pitää päällä. Myös asiakasta voi rohkaista videokuvan käyttöön.

Vuorovaikutustaidot ovat asian-tuntijan työkalupakin kovaa ydintä. Mitä paremmin vuorovaikutus toimii, sitä parempi on lopputulos. ■

Päivi Yli-Kokko

Päivi Yli-Kokko työskentelee vuorovaikutustaitojen valmentajana, konsulttina ja yrittäjänä.

Tilien välistä -palstalla
Sanoittaja tarinoi ennalta
arvaamattomista ja suhteel-
lisesti sovelletuista aiheista
ammattillista harkintaa ja
skeptisyyttä käyttäen.

TILIEN VÄLISTÄ

ISA-VISA

Testaa tietoutesi kansainvälisten
tilitarkastusstandardien saralla!
Oletko ISA-viisas vai NÄSÄ-viisas?

1.

Mistä sanoista ISA on lyhenne?

- a) Innovative Stories of Auditors
- b) Introduction to Smart Accounting
- c) International Standards on Auditing

2.

**Mihin ajanjaksoon
tilintarkastus kohdistuu?**

- a) Niin kauas taaksepäin katsotaan, kuin peräpeilistä näkyy.
- b) Tilintarkastaja on kiinnostunut vain tarkastettavan tilikauden tapahtumista, mutta toki alkusaldojen pitää juosta oikein edelliseltä tilikaudelta.
- c) Tarkastettavan tilikauden lisäksi myös seuraavan vuoden tapahtumilla voi olla vaikutusta tilinpäätökseen, joten nekin kiinnostavat tilintarkastajaa.

3.

**Miten tilintarkastuksessa
suhtaudutaan arvioihin, joita johto
on tehnyt tilinpäätöstä laatiessaan?**

- a) Tilintarkastaja suhtautuu niihin ammatillisella skeptisyydellä ja haastaa johtoa tarvittaessa.
- a) Tilintarkastaja luottaa johdon arvioihin, sillä johto on oman yrityksensä paras asiantuntija.
- a) Tilintarkastaja ei luota mihinkään. Johdon arviot ovat todennäköisesti pielessä tai vähintään tarkoitushakuisia.

4.

**Tarkastaako tilintarkastaja
kaikki kirjanpidon tositteet?**

- a) Tilintarkastaja tarkastaa tilinpäätöksen. Eivät tositteet häntä kiinnosta.
- b) Tilintarkastaja päättää riskiarvionsa perustella, miten suuren osan tositteista tarkastaa.
- c) Totta kai tarkastaa kaikki! Tilinpäätöshän laaditaan kirjanpidon pohjalta.

46

TILIENTÄÄ VÄLÄÄ

5.

Pitääkö tilintarkastajan kanssa keskustella?

- a) Ei missään tapauksessa! Piiloudu pöydän alle ja jätä vastaamatta kaikkiin tilintarkastajan yhteydenottopyyntöihin.
- b) Tilintarkastajan kanssa on hyvä keskustella vähintään tarkastuksen aluksi ja sen päätyttyä. Tilintarkastajan on myös ISA-standardien mukaan kommunikointi asiakkaan kanssa.
- c) Ei tarvitse. Kirjanpitäjä ja tilintarkastaja hoitavat keskustelut, sillä numeroihmisinä he ymmärtävät toisiaan.

6.

Kiinnostaako tilintarkastajaa se, etten ole ihan kaikkia käteisellä myymiäni tuotteita jaksanut merkitä kirjanpitoon ja tilittänyt kassaan?

- a) Se, mikä ei ole kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä, ei kiinnosta tilintarkastajaa.
- b) Eipä juuri. Kukin toimii omatuntonsa mukaan ja jää kiinni sitten verotarkastuksessa, jos on jäädäkseen.
- c) Kyllä kiinnostaa. Tilintarkastaja arvioi tilinpäätöstä tarkastaessaan myös sen täydellisyyttä eli sitä, puuttuuko kirjanpidosta jotain, mitä siellä pitäisi olla.

7.

Tilinpäätöksessä on 990 000 euron virhe. Jos tilintarkastaja huomaa sen, mukauttaako hän kertomustaan?

- a) Riippuu siitä, minkälaisista olennaisuudesta tilintarkastaja tarkastuksessa soveltaa.
- b) Ei se niin millin tarkkaa ole!
- c) Ilman muuta mukauttaa, sillä noin pyöreä summa on merkki tahallaan tehdystä virheestä eli väärinkäytöksestä.

8.

Miksi tilintarkastaja kysyy yhtiöni toiminnasta ja sisäisestä valvonnasta? Keskittyisi niihin numeroihin vaan!

- a) Uteliaisuuttaan. Hänen tiedonjansonsa on pohjaton!
- b) Kiusatakseni. Hän huomaa, että kysymykset saavat sinut vaivaantumaan.
- c) Ymmärtääkseni yhtiösi toimintaa, pystyäkseen arvioimaan tilinpäätökseen liittyviä virheen riskejä sekä suunnitellakseen tehokkaan tilintarkastuksen.

Jäikö jokin mietityttämään?
Oikeat vastaukset löydät alta.

ISA-Visan oikeat vastaukset ovat:
1) c, 2) c, 3) a, 4) b, 5) b, 6) c, 7) a, 8) c

Tämän lehden suunnittelussa ja toteutuksessa mukana

Minttu Sallinen
päätoimittaja
viestintäpäällikkö

Sanna Alakare
toiminnanjohtaja

Riitta Laine
tilintarkastusasiantuntija

Jarkko Raitio
asiantuntija

Marjukka Kähönen
toimittaja
Noon Kollektiivi

Kiitokset kirjoittajille ja lehden sisältöön panoksensa antaneille!

- Kai Morten Hagen, Norwegian Institute of Public Accountants
- Kim Ittonen, Hanken Svenska handelshögskolan
- Ilkka Kujala, Grant Thornton
- Tiina Puukkoniemi, PwC
- Paula Roima, Tilintarkastus Rantalainen Oy
- Jasmiina Rousu, KPMG Oy Ab
- Hanna Silvola, Hanken Svenska handelshögskolan
- Jarkko Sjöman, sosiaalisen median vaikuttaja, henkilöbrändäyksen asiantuntija
- Teemu Suoniemi, KPMG Oy Ab
- Päivi Yli-Kokko, Tmi Vuorovaikutusvalmennus Päivi Yli-Kokko
- Riitta Ylipiä, Patentti- ja rekisterihallitus

Lämpimät kiitokset haastattelusta Ilkka Kujalalle.

**Löysitkö tästä lehdestä
hyödyllistä tietoa? Toivoisitko
jostakin teemasta lisää artikkeleita?
Onko mielessäsi ajankohtaisia
juttuideoita?**

Profitiin seuraava numero
2/2021 ilmestyy syyskuussa.

Palautetta tai juttuideoita?

Ole yhteydessä!
viestinta@suomentilintarkastajat.fi

Olennainen tieto,
olennaisista asioista,
oikeaan aikaan.

Osaamispalvelumme talouden ammattilaisille

Digitaaliset palvelut ST-Onlinessa

- Julkaisut ja hakuteokset
- Video- ja etäkoulutukset

Täydentävät osaamisratkaisut

- Lähikoulutukset
- Painetut kirjat

Olemme talouden ja osaamisen ytimessä.
Turvaamme osaamisesi taloudellisessa raportoinnissa ja yritysverotuksessa.